ଯଶଚଯୁ ।

ଶ୍ରୀ ନାରାୟଣ ବହିଦାର ।

SIDHIRASTU

A Hand-book for the use of the Teachers
of Infant Standard to teach three R's
on scientific method

BY

Babu Narayan Bohidar,

Deputy Inspector of Schools,

Kalahandi State

ସିଦ୍ଧିରସ୍ତୁ ।

ଶିଶୁଶ୍ରେଣୀ ଶିକ୍ଷକ-ସହଚର

(ପଠନ, ଲିଖନ ଓ ଗଣିତ ଶିକ୍ଷାପାଇଁ ।)

ଶ୍ରୀ ନାରାୟଣ ବହିଦାର

ପ୍ରଣୀତ ଓ ପ୍ରକାଶିତ ।

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ ।

Printed by V. Kar
THE UTKAL SAHITYA PRESS
CUTTACK.
1920.

Price 8 annas. ମୂଲ୍ୟ ଟ ० ॥ ଅଠ ଅଣା ।

PREFACE.

To meet the long-felt want of a Hand-Book for teachers of the infant class to guide them in the up-to-date method of teaching correct pronunciation of alphabets, reading and writing of them, the author has undertaken the publication of the present book written by him on the 'Natural Method' accepted by most eminent educationists in Orissa.

The method indicated here is that of (i) Speech, (ii) Reading and (iii) Writing: The first precedes the second which in its turn precedes the third. According to this principle a child may learn to speak correctly a hundred words, he may read some fifty and write about a dozen. The author has put this into practice in some of the schools under his charge and found the results satisfactory. He was thus encouraged to publish the book.

The book is devoted to the following chapters :—

I. To train up the vocal organs commencing from the lip.

II & III. To teach reading by means of vocal and occular exercises, the letters, in large types, being repeated often to be familiar to the eyes.

IV & VIII. To form words and conjunct consonents.

V. Letters in order in vogue.

VI. To teach writing mechanically adjusting 13 circular cards for which copious instructions are provided.

VII & IX. To teach 'Numbers' basing on the Method of proceeding from "the known to the unknown."

As the Method of teaching 3 R's required for the initiation has been treated in detail and the way shown to the teacher is such as can not fail to arouse the curiosity of the child and to quicken and concentrate his attention, it is hoped that the book may prove of help to teachers and parents in active charge of the education of the little children.

Any suggestions from those experienced in science and art of teaching will be welcome.

NARAYAN BOHIDAR.

ଭୂମିକା ।

ଆଜ ସେ କାଳ ନାହିଁ, ଯେଉଁ କାଳରେ ଅଶିକ୍ଷିତ ବା ଅର୍ଦ୍ଧଶିକ୍ଷିତ ଅବଧାନମାନେ କୌଣସି ଲୋକର ଦାଣ୍ଡ ପିଣ୍ଡାରେ ବସି ବେନ୍ତ-ବାଡ଼ିଷିକା ଦେଖାଇ କୋମଳମତି ଶିଶୁଙ୍କୁ "ଅ ଠାରୁ କ୍ଷ" ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଟେଖାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ଲେଖି ଦେଇ ଅକ୍ଷରଗୁଡ଼ିକ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଶିଶୁର କଣ୍ଠସ୍ଥ କରାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରଖି ନୀରସ ଶିକ୍ଷା ଦେଉଥିଲେ ଏବଂ ଯେଉଁ କାଳରେ ପକ୍ଷାନ୍ତରରେ ଶିଶୁମାନେ କୃତାନ୍ତ-ପ୍ରତିମ ଅବଧାନଙ୍କର ବ୍ୟବହାରଯୋଗୁଁ ଚାଟଶାଳୀକୁ ଚାଟଶାଳୀ'ନ ମଣି ଯମପୁର ବୁଝି ପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ ଏକାନ୍ତ ବିମୁଖ ହେଉଥିଲେ ।

ଆଜ ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷକ କ୍ରୀଡ଼ା-କୌତୁକ ଛଳରେ ଶିଶୁମାନଙ୍କର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ବୃତ୍ତିନିଚୟର ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିକାଶ କରାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ପଦ୍ଧତି ଅବଲମ୍ବନ କରି, ଶିଶୁର କ୍ରୀଡ଼ା-ସଙ୍ଗୀରୂପେ ଶିକ୍ଷା କାର୍ଯ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତି, ସେ ଶିକ୍ଷକହିଁ ଶିକ୍ଷକପଦବାଚ୍ୟ । ଏଭଳି ଶିକ୍ଷକଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ ସକାଶେ ପୁସ୍ତକର ଏକାନ୍ତ ଅଭାବ ଥିବାରୁ ସେହି ଅଭାବ ପୂରଣାର୍ଥେ "ସିଦ୍ଧିରତ୍ନ" ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା ।

ସ୍ୱର-ବିଜ୍ଞାନ ଅବଲମ୍ବନ କରି ବର୍ଣ୍ଣମାଳାର ସ୍ୱର ଶିକ୍ଷାର କ୍ରମିକତା, ଚକ୍ଷୁ ଏବଂ ଜିହ୍ୱା ପ୍ରୟୋଗରେ ବର୍ଣ୍ଣଶିକ୍ଷା, ବୁଦ୍ଧି ପରିଚାଳନପାଇଁ ଶବ୍ଦ ଗଠନାର୍ଥ ଅକ୍ଷରଯୋଜନକ୍ରୀଡ଼ା, ଦେହବିଜ୍ଞାନ ଅବଲମ୍ବନ କରି କ୍ରୀଡ଼ନକ ସାହାଯ୍ୟରେ ଯନ୍ତ୍ରଚାଳନବତ୍ ବର୍ଣ୍ଣଲେଖନ ଶିକ୍ଷା, ସଂଖ୍ୟାଶିକ୍ଷାର ଅଭ୍ରାନ୍ତ ସୂତ୍ର, ଏ ସବୁ

ବିଷୟ ପ୍ରତି ସମ୍ୟକ୍ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆ ଯାଇଅଛି । ମୁଁ ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ରାବୟବ କୌତୁକ-ପ୍ରଦ ବହି ଖଣ୍ଡିକୁ ଶିଶୁ-ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ଅଭିନବ ଶିକ୍ଷାଦାନୋପଯୋଗୀ କରିବାପାଇଁ ଯଥାସାଧ୍ୟ ଚେଷ୍ଟା କରି କେତେଦୂର କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଅଛି, ତାହା ଅନୁଭବୀ ଶିକ୍ଷକବର୍ଗଙ୍କର ବିବେଚ୍ୟ । ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ମୋର ଏହି ନିବେଦନ ଯେ, ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ ବେଳକୁ ତ୍ରୁଟୀ ପ୍ରମାଦ ପ୍ରଭୃତି ସଂଶୋଧନକଲ୍ପେ ,ପୁସ୍ତକର ଉତ୍କର୍ଷ ସାଧନାର୍ଥ ହିତୈଷିବର୍ଗ ଯେଉଁ ଉପଦେଶ ଦେବେ, ତାହା ସାଦରେ ଗୃହୀତ ହେବ ।

ଉପସଂହାରରେ ବକ୍ତବ୍ୟ ଏହି ଯେ, ଉତ୍କଳର ଶିକ୍ଷାଗୁରୁ ୰ମଧୁସୂଦନ ରାଓ ପ୍ରମୁଖ ସୁଧୀବର୍ଗ ଏହି ପୁସ୍ତକନିହିତ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ସର୍ବାନ୍ତଃକରଣରେ ଅନୁମୋଦନ କରିଅଛନ୍ତି ।

ବେଲଖଣ୍ଡି,
ତା ୧୮. ୨. ୨୦ ।
(ଶିବରାତ୍ରି)

ଶ୍ରୀ ନାରାୟଣ ବହିଦାର ।

ଶିଷିଚଶୁ ।

ପ୍ରଥମ ସୋପାନ ।

ସ୍ୱର ଶିକ୍ଷା ।

ଶିଶୁ ସ୍ୱର ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ପାରିବା ସମୟଠାରୁ ଖଡ଼ି ଧରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାହା ପକ୍ଷରେ ସ୍ୱର ଶିକ୍ଷାର ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ସମୟ, ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ପିତା ମାତାର ଭାଷା ଯେ ସମସ୍ତ ସ୍ୱରମାନଙ୍କରେ ଗଠିତ ହୋଇଅଛି ସେ ସମସ୍ତ ସ୍ୱରମାନ ଶିକ୍ଷା ଦେବା ଉଚିତ; କିନ୍ତୁ ଏହା ଶିକ୍ଷିତା ମାତା ଅଭାବରେ ଏ ଦେଶରେ ସମ୍ଭବ ନ ଥିବାରୁ ସାଧାରଣତଃ ଶିଶୁ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଆସିଲା ମାତ୍ରେ ଏହାହିଁ ଶିକ୍ଷକ ତାକୁ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଶିକ୍ଷା ଦେବେ । ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଲେଖା ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରୟାସ କରିବା ବୃଥା । ସ୍ୱର ଶିକ୍ଷାର କ୍ରମିକତା ରହିବ ।

ସ୍ୱର—ସୋପାନିକ ରୀତି ତଳେ ପ୍ରଦତ୍ତ ହେଲା ।

୧ ଓଷ୍ଠ୍ୟ— ପ ଫ ବ ଭ ମ ଉ ଊ

୨ ଦନ୍ତ୍ୟ— ତ ଥ ଦ ଧ ନ ଌ ଲ ଳ ସ

୩ ତାଲବ୍ୟ— ଚ ଛ ଜ ଝ ଞ ଇ ଈ ଯ ୟ ଶ

୪ କଣ୍ଠ୍ୟ— କ ଖ ଗ ଘ ଙ ଅ ଆ ହ

୫ ମୂର୍ଦ୍ଧନ୍ୟ— ଟ ଠ ଡ ଢ ଣ ଋ ର ଷ

୬ ଦନ୍ତୌଷ୍ଠ୍ୟ— ବ

୭ କଣ୍ଠୌଷ୍ଠ୍ୟ— ଓ ଔ

୮ କଣ୍ଠତାଳବ୍ୟ— ଏ ଐ

୯ କଣ୍ଠମୂର୍ଦ୍ଧନ୍ୟ— ଯ

୧୦ ଅଯୋଗବାହ— ଂ ଃ ଁ

ଏହି ଶିକ୍ଷା କେବଳ ତୁଣ୍ଡରେ ହେବ । ଶିକ୍ଷକ ଗାଉଥିବେ, ବାଳକ-ମାନଙ୍କୁ ଗୁଆଉଥିବେ ଓ ଆବଶ୍ୟକମତେ ତାଳି ମାରିବେ ଓ ନାଚ କରିବେ ।

୧ମ ଓଷ୍ଠ୍ୟ —

ତପ, ଗପ, ସପ—“ପ”ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ, ଶବ୍ଦର ଶେଷ ଅକ୍ଷର “ପ” ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ତପ	ପ	ପ୍	ପ	ପ	ପ	ପ୍
ପପ	ପ	ପ୍	ପ	ପ	ପ	ପ୍
ଗପ	ପ	ପ୍	ପ	ପ	ପ	ପ୍
ପପ	ପ	ପ୍	ପ	ପ	ପ	ପ୍
ସପ	ପ	ପ୍	ପ	ପ	ପ	ପ୍
ପପ	ପ	ପ୍	ପ	ପ	ପ	ପ୍

କଫ, ଗଫ—"ଫ"ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ, ଶବ୍ଦର ଶେଷରେ ଥିବା ଅକ୍ଷର "ଫ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

କଫ   ଫ   ଫ୍   ଫ   ଫ   ଫ   ଫ୍

ଫଫ   ଫ   ଫ୍   ଫ   ଫ   ଫ   ଫ୍

ଗଫ   ଫ   ଫ୍   ଫ   ଫ   ଫ   ଫ୍

ଫଫ   ଫ   ଫ୍   ଫ   ଫ   ଫ   ଫ୍

ଗବ, ଲବ, କବ—"ବ"ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ । ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ବ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ଗବ   ବ   ବ୍   ବ   ବ   ବ   ବ୍

ବବ   ବ   ବ୍   ବ   ବ   ବ   ବ୍

ଲବ   ବ   ବ୍   ବ   ବ   ବ   ବ୍

ବବ   ବ   ବ୍   ବ   ବ   ବ   ବ୍

କବ   ବ   ବ୍   ବ   ବ   ବ   ବ୍

ବବ   ବ   ବ୍   ବ   ବ   ବ   ବ୍

ନଭ   ଭ   ଭ୍   ଭ   ଭ   ଭ   ଭ୍

ଭଭ   ଭ   ଭ୍   ଭ   ଭ   ଭ   ଭ୍

ଆମ, ତମ, ଚମ, ଯମ—"ମ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ମ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ଆମ ମ ମ୍ ମ ମ ମ ମ୍
ମମ ମ ମ୍ ମ ମ ମ ମ୍
ତମ ମ ମ୍ ମ ମ ମ ମ୍
ମମ ମ ମ୍ ମ ମ ମ ମ୍
ଚମ ମ ମ୍ ମ ମ ମ ମ୍
ମମ ମ ମ୍ ମ ମ ମ ମ୍
ଯମ ମ ମ୍ ମ ମ ମ ମ୍
ମମ ମ ମ୍ ମ ମ ମ ମ୍

କଉ, ନଉ, ଛଉ, ବଉ—"ଉ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦର ଶେଷରେ ଥିବା "ଉ" ଶିଶୁକୁ କେତେ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

କଉ ଉ ଉ ଉ ଉ
ଉଉ ଉ ଉ ଉ ଉ
ନଉ ଉ ଉ ଉ ଉ
ଉଉ ଉ ଉ ଉ ଉ
ଛଉ ଉ ଉ ଉ ଉ

ଡଝ	ଝ	ଝ	ଝ	ଝ
ବଝ	ଝ	ଝ	ଝ	ଝ
ଝଝ	ଝ	ଝ	ଝ	ଝ

---

୨ । ଦନ୍ତ୍ୟ—

ଗୀତ, ସତ, ନତ—"ତ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ । ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ତ" ଶିଶୁକୁ କେତେ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ଗୀତ	ତ	ତ୍	ତ	ତ	ତ	ତ୍
ତତ	ତ	ତ୍	ତ	ତ	ତ	ତ୍
ସତ	ତ	ତ୍	ତ	ତ	ତ	ତ୍
ତତ	ତ	ତ୍	ତ	ତ	ତ	ତ୍
ନତ	ତ	ତ୍	ତ	ତ	ତ	ତ୍
ତତ	ତ	ତ୍	ତ	ତ	ତ	ତ୍

ବଥ, ରଥ, ପଥ—"ଥ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଓ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଥ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ବଥ	ଥ	ଥ୍	ଥ	ଥ	ଥ	ଥ୍
ଥଥ	ଥ	ଥ୍	ଥ	ଥ	ଥ	ଥ୍
ରଥ	ଥ	ଥ୍	ଥ	ଥ	ଥ	ଥ୍

ଥଥ ଥ ଥ୍ ଥ ଥ ଥ ଥ୍

ପଥ ଥ ଥ୍ ଥ ଥ ଥ ଥ୍

ଥଥ ଥ ଥ୍ ଥ ଥ ଥ ଥ୍

ନଦ, ଲଦ—"ଦ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଦ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ନଦ ଦ ଦ୍ ଦ ଦ ଦ ଦ୍

ଦଦ ଦ ଦ୍ ଦ ଦ ଦ ଦ୍

ଲଦ ଦ ଦ୍ ଦ ଦ ଦ ଦ୍

ଦଦ ଦ ଦ୍ ଦ ଦ ଦ ଦ୍

ଗଧ, ବଧ—"ଧ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଧ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ଗଧ ଧ ଧ୍ ଧ ଧ ଧ ଧ୍

ଧଧ ଧ ଧ୍ ଧ ଧ ଧ ଧ୍

ବଧ ଧ ଧ୍ ଧ ଧ ଧ ଧ୍

ଧଧ ଧ ଧ ଧ ଧ ଧ ଧ୍

ବନ, ଧନ—"ନ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ନ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ବନ ନ ନ୍ ନ ନ ନ ନ୍

ନନ ନ ନ୍ ନ ନ ନ ନ୍

ଧନ ନ ନ୍ ନ ନ ନ ନ୍

ନନ ନ ନ୍ ନ ନ ନ ନ୍

ବଳ, ଖଳ, ଛଳ, ହଳ—"ଳ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଳ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ବଳ ଳ ଳ୍ ଳ ଳ ଳ ଳ୍

ଳଳ ଳ ଳ୍ ଳ ଳ ଳ ଳ୍

ଖଳ ଳ ଳ୍ ଳ ଳ ଳ ଳ୍

ଳଳ ଳ ଳ୍ ଳ ଳ ଳ ଳ୍

ଛଳ ଳ ଳ୍ ଳ ଳ ଳ ଳ୍

ଳଳ ଳ ଳ୍ ଳ ଳ ଳ ଳ୍

ହଳ ଳ ଳ୍ ଳ ଳ ଳ ଳ୍

ଳଳ ଳ ଳ୍ ଳ ଳ ଳ ଳ୍

ବଲ, ଡଲ—"ଲ"ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଲ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ବଲ	ଲ	ଲ୍	ଲ	ଲ	ଲ	ଲ୍
ଲଲ	ଲ	ଲ୍	ଲ	ଲ	ଲ	ଲ୍
ଡଲ	ଲ	ଲ୍	ଲ	ଲ	ଲ	ଲ୍
ଲଲ	ଲ	ଲ୍	ଲ	ଲ	ଲ	ଲ୍

ହସ, ବସ, କସ—"ସ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ସ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ହସ	ସ	ସ୍	ସ	ସ	ସ	ସ୍
ସସ	ସ	ସ୍	ସ	ସ	ସ	ସ୍
ବସ	ସ	ସ୍	ସ	ସ	ସ	ସ୍
ଘସ	ସ	ସ୍	ସ	ସ	ସ	ସ୍
କସ	ସ	ସ୍	ସ	ସ	ସ	ସ୍
ଖସ	ସ	ସ୍	ସ	ସ	ସ	ସ୍

"ଞ" ଯୁକ୍ତ ସହଜ ଶବ୍ଦ ଓଡିଆ ଭାଷାରେ ନ ଥିବାରୁ ଦିଆଯାଇ ପାରୁ ନାହିଁ, ଏଣୁ ସେହି ଅକ୍ଷରକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇଲେ ହେଲା । ଯଥା—

ଙ　ଙ　ଙ　ଙ୍,　ଙ　ଙ　ଙ　.　ଙ

ଙ　ଙ　ଙ　ଙ୍,　ଙ　ଙ　ଙ　ଙ

ଖ । ତାଲବ୍ୟ—

ବଚ, ଖଚ—"ଚ"ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଚ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ବଚ	ଚ	ଚ୍	ଚ	ଚ	ଚ	ଚ୍
ଚଚ	ଚ	ଚ୍	ଚ	ଚ	ଚ	ଚ୍
ଖଚ	ଚ	ଚ୍	ଚ	ଚ	ଚ	ଚ୍
ଚଚ	ଚ	ଚ୍	ଚ	ଚ	ଚ,	ଚ୍.

ଗଛ, ପଛ—"ଛ"ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଛ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ଗଛ	ଛ	ଛ୍	ଛ	ଛ	ଛ	ଛ୍
ଛଛ	ଛ	ଛ୍	ଛ	ଛ	ଛ	ଛ୍
ପଛ	ଛ	ଛ୍	ଛ	ଛ	ଛ	ଛ୍
ଛଛ	ଛ	ଛ୍	ଛ	ଛ	ଛ	ଛ୍.

ଅଜ, ସଜ—"ଜ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଜ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ଅଜ ଜ ଜ୍ ଜ ଜ ଜ ଜ୍
ଜଜ ଜ ଜ୍ ଜ ଜ ଜ ଜ୍
ସଜ ଜ ଜ୍ ଜ ଜ ଜ ଜ୍
ଜଜ ଜ ଜ୍ ଜ ଜ ଜ ଜ୍

ଓଢ଼—"ଢ଼" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଢ଼" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ଓଢ଼ ଢ଼ ଢ଼୍ ଢ଼ ଢ଼ ଢ଼ ଢ଼୍
ଢ଼ଢ଼ ଢ଼ ଢ଼୍ ଢ଼ ଢ଼ ଢ଼ ଢ଼୍

ବ-ଞ-ଚ ବଞ୍ଚ, ଖ-ଞ-ଚ ଖଞ୍ଚ "ଞ୍ଚ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଞ" "ଚ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ଞଚ ଞ ଚ ଞ ଚ ଞ ଚ୍
ଞ ଞ ଞ ଞ ଞ ଞ ଚଚ୍

"ଞ" ଅକ୍ଷରରେ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦ ନ ଥିବାରୁ ଏହି ସାଙ୍ଗ ଦିଆ ହେଲା ।

ଆଇ, ଖଇ—"ଇ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଇ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ଆଇ	ଇ	ଇ	ଇ	ଇ
ଇଇ	ଇ	ଇ	ଇ	ଇ
ଖଇ	ଇ	ଇ	ଇ	ଇ
ଇଇ	ଇ	ଇ	ଇ	ଇ

ଆୟୁ, ହୟୁ—"ୟୁ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ୟୁ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ଆୟୁ   ୟୁ ୟୁ, ୟୁ ୟୁ, ୟୁ ୟୁ ୟୁ, ୟୁ
ହୟୁ   ୟୁ ୟୁ, ୟୁ ୟୁ, ୟୁ ୟୁ ୟୁ, ୟୁ

ଯମ—"ଯ" ଆଦ୍ୟରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଆଦ୍ୟରେ ଥିବା "ଯ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ଯମ୍	ଯମ୍	ଯମ୍
ଯମ୍	ଯମ୍	ଯମ୍

ବଗ, ଦଗ—"ଗ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଗ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ବଗ	ଗ	ଗ୍	ଗ	ଗ	ଗ	ଗ୍
ଖଗ	ଗ	ଗ୍	ଗ	ଗ	ଗ	ଗ୍
ଦଗ	ଗ	ଗ୍	ଗ	ଗ	ଗ	ଗ୍
ଗଗ	ଗ	ଗ୍	ଗ	ଗ	ଗ	ଗ୍

---

୪ । କଣ୍ଠ୍ୟ—

ଚଙ, ବଙ, ଛଙ, ଛଙ—"ଙ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଙ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ଚଙ	ଙ	ଙ୍	ଙ	ଙ	ଙ	ଙ୍
ଙଙ	ଙ	ଙ୍	ଙ	ଙ	ଙ	ଙ୍
ବଙ	ଙ	ଙ୍	ଙ	ଙ	ଙ	ଙ୍
ଙଙ	ଙ	ଙ୍	ଙ	ଙ	ଙ	ଙ୍
ଛଙ	ଙ	ଙ୍	ଙ	ଙ	ଙ	ଙ୍
ଙଙ	ଙ	ଙ୍	ଙ	ଙ	ଙ	ଙ୍

ନଖ, ଅଖ—"ଖ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଖ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ନଖ　ଖ　ଖ୍　ଖ　ଖ　ଖ　ଖ୍
ଖଖ　ଖ　ଖ୍　ଖ　ଖ　ଖ　ଖ୍
ଅଖ　ଖ　ଖ୍　ଖ　ଖ　ଖ　ଖ୍
ଖଖ　ଖ　ଖ୍　ଖ　ଖ　ଖ　ଖ୍

ବଗ, ଅଗ, ନଗ, ଢଗ, ଠଗ—"ଗ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଗ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ବଗ　ଗ　ଗ୍　ଗ　ଗ　ଗ　ଗ୍
ଗଗ　ଗ　ଗ୍　ଗ　ଗ　ଗ　ଗ୍
ଅଗ　ଗ　ଗ୍　ଗ　ଗ　ଗ　ଗ୍
ଗଗ　ଗ　ଗ୍　ଗ　ଗ　ଗ　ଗ୍
ନଗ　ଗ　ଗ୍　ଗ　ଗ　ଗ　ଗ୍
ଗଗ　ଗ　ଗ୍　ଗ　ଗ　ଗ　ଗ୍
ଢଗ　ଗ　ଗ୍　ଗ　ଗ　ଗ　ଗ୍
ଗଗ　ଗ　ଗ୍　ଗ　ଗ　ଗ　ଗ୍

ଠଗ	ଗ	ଗ୍	ଗ	ଗ	ଗ	ଗ୍
ଘଗ	ଗ	ଗ୍	ଗ	ଗ	ଗ	ଗ୍

ଅଘ—"ଘ"ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଘ୍" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ଅଘ	ଘ	ଘ୍	ଘ	ଘ	ଘ	ଘ୍
ଘଘ	ଘ	ଘ୍	ଘ	ଘ	ଘ	ଘ୍

ଅ-ଙ୍-ଗ ଅଙ୍ଗ, ବ-ଙ୍-ଗ ବଙ୍ଗ—"ଙ୍ଗ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଙ୍ଗ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ଙର	ଙର	ଙର	ରର୍
ଙଙ	ଙଙ	ଙଙ	ରର୍
ଙର	ଙର	ଙର	ରର୍
ଙଙ	ଙଙ	ଙଙ	ରର୍

"ଙ" ଅକ୍ଷରରେ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦ ନ ଥିବାରୁ ଏହା ବାଦ ଦିଆ ହେଲା ।

ରହ, କହ—"ହ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ହ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ରହ ହ ହ୍ ହ ହ ହ ହ୍
ହହ ହ ହ୍ ହ ହ ହ ହ୍
କହ ହ ହ୍ ହ ହ ହ ହ୍
ହହ ହ ହ୍ ହ ହ ହ ହ୍

ଆ ଅ (ସ) ବ ଅ (ସ) କ ଅ (ହ)—"ଅ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଅ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ଆଅ ଅ ଅ ଅ, ଅ ଅ ଅ, ଅ ଅ ଅ,
ବଅ ଅ ଅ ଅ ଅ, ଅ ଅ ଅ, ଅ ଅ ଅ,
କଅ ଅ ଅ ଅ ଅ, ଅ ଅ ଅ, ଅ ଅ ଅ,

ଏଠାରେ ଦୁଇ ଗୋଟି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧିତ ହୋଇଅଛି । ଏକେ "ଅ" ଉଚ୍ଚାରିତ ହେଲା, ପୁଣି ସ ହ ଆଦ ଅକ୍ଷର ପ୍ରଥମରେ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ନ ପାରି "ଅ" ଉଚ୍ଚାରଣ କରିଲ "ସ" "ହ" କୁ ଅଣାଗଲା ।

ଉଆ, ରଆ, ଆ, ଆ—"ଆ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଆ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ଉଆ   ଆ ଆ ଆ ଆ

ଆଆ   ଆ ଆ ଆ ଆ

ଊଆ   ଆ ଆ ଆ ଆ

ଆଆ   ଆ ଆ ଆ ଆ

---

୫ । ମୂର୍ଦ୍ଧନ୍ୟ—

ଖଟ, ହଟ, ଜଟ, ଘଟ—"ଟ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଟ୍" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ଖଟ   ଟ ଟ୍ ଟ ଟ ଟ ଟ୍

ଟଟ   ଟ ଟ୍ ଟ ଟ ଟ ଟ୍

ହଟ   ଟ ଟ୍ ଟ ଟ ଟ ଟ୍

ଟଟ   ଟ ଟ୍ ଟ ଟ ଟ ଟ୍

ଜଟ   ଟ ଟ୍ ଟ ଟ ଟ ଟ୍

ଟଟ   ଟ ଟ୍ ଟ ଟ ଟ ଟ୍

ଘଟ   ଟ ଟ୍ ଟ ଟ ଟ ଟ୍

ଟଟ   ଟ ଟ୍ ଟ ଟ ଟ ଟ୍

ମଠ, ଆଠ, ଓଠ—"ଠ" ଶେଷରେ କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଠ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ମଠ ଠ ଠ୍ ଠ ଠ ଠ ଠ୍
ଠଠ ଠ ଠ୍ ଠ ଠ ଠ ଠ୍
ଆଠ ଠ ଠ୍ ଠ ଠ ଠ ଠ୍
ଠଠ ଠ ଠ୍ ଠ ଠ ଠ ଠ୍
ଓଠ ଠ ଠ୍ ଠ ଠ ଠ ଠ୍
ଠଠ ଠ ଠ୍ ଠ ଠ ଠ ଠ୍

ବଡ, ଗଡ—"ଡ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଡ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ବଡ ଡ ଡ୍ ଡ ଡ ଡ ଡ୍
ଡଡ ଡ ଡ୍ ଡ ଡ ଡ ଡ୍
ଗଡ ଡ ଡ୍ ଡ ଡ ଡ ଡ
ଡଡ ଡ ଡ୍ ଡ ଡ ଡ ଡ୍

ପଢ, ଚଢ—"ଢ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଢ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ପଉ ଉ ଉ୍ ଉ ଉ ଉ ଉ୍

ଉଉ ଉ ଉ୍ ଉ ଉ ଉ ଉ୍

ଚଉ ଉ ଉ୍ ଉ ଉ ଉ ଉ୍

ତଉ ଉ ଉ୍ ଉ ଉ ଉ ଉ୍

ବଣ, ପଣ, ଗଣ, କଣ—"ଣ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାନ୍ଧୁବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଣ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ବଣ ଣ ଣ୍ ଣ ଣ ଣ ଣ୍

ଣଣ ଣ ଣ୍ ଣ ଣ ଣ ଣ୍

ପଣ ଣ ଣ୍ ଣ ଣ ଣ ଣ୍

ଣଣ ଣ ଣ୍ ଣ ଣ ଣ ଣ୍

ଗଣ ଣ ଣ୍ ଣ ଣ ଣ ଣ୍

ଣଣ ଣ ଣ୍ ଣ ଣ ଣ ଣ୍

କଣ ଣ ଣ୍ ଣ ଣ ଣ ଣ୍

ଣଣ ଣ ଣ୍ ଣ ଣ ଣ ଣ୍

ଗଉ—"ଉ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାନ୍ଧୁବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଉ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ଗାଡ଼	ଡ଼	ଡ଼	ଡ଼	ଡ଼	ଡ଼	ଡ଼
ଡ଼ଡ଼	ଡ଼	ଡ଼	ଡ଼	ଡ଼	ଡ଼	ଡ଼

ବର, ଘର, ଜର—"ର" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ର" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ବର	ର	ର୍	ର	ର	ର	ର୍
ଚର	ର	ର୍	ର	ର	ର	ର୍
ଘର	ର	ର୍	ର	ର	ର	ର୍
ଚର	ର	ର୍	ର	ର	ର	ର୍
ଜର	ର	ର୍	ର	ର	ର	ର୍
ରର	ର	ର୍	ର	ର	ର	ର୍

ଚପ, କପ, ହପ—"ପ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ପ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ଚପ	ପ	ପ୍	ପ	ପ	ପ	ପ୍
ପପ	ପ	ପ୍	ପ	ପ	ପ	ପ୍
କପ	ପ	ପ୍	ପ	ପ	ପ	ପ୍
ଫପ	ପ	ପ୍	ପ	ପ	ପ	ପ୍

ଧୂଷ ଷ ଷ୍ ଷ ଷ ଷ ଷ୍
ଷଷ ଷ ଷ୍ ଷ ଷ ଷ ଷ୍

---

୭ । ଦନ୍ତ୍ୟୋଷ୍ଠ୍ୟ—

ନବ—"ବ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ବ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ନବ ବ ବ୍ ବ ବ ବ ବ୍
ବବ ବ ବ୍ ବ ବ ବ ବ୍

---

୭ । କଣ୍ଠୋଷ୍ଠ୍ୟ—

ଏକ, ଏଲ—"ଏ" ଆଦ୍ୟରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଆଦ୍ୟରେ ଥିବା "ଏ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ଏକ ଏଏ ଏ ଏ ଏ
ଏଏ ଏ ଏ ଏ
ଏଲ ଏଏ ଏ ଏ ଏ
ଏଏ ଏ ଏ ଏ

ଐକ୍ୟ—"ଐ" ଅଦ୍ୟରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଅଦ୍ୟରେ ଥିବା "ଐ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ଐକ୍ୟ   ଐ ଐ ଐ ଐ ଐ ଐ
          ଐ ଐ ଐ ଐ ଐ ଐ

---

୮ । କଣ୍ଠତାଲବ୍ୟ—

ଓଟ, ଓଠ, ଓଜ, ଓଧ—"ଓ" ଆଦ୍ୟରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଆଦ୍ୟରେ ଥିବା "ଓ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ଓଟ   ଓ ଓ ଓ ଓ ଓ
        ଓ ଓ ଓ ଓ ଓ
ଓଠ   ଓ ଓ ଓ ଓ ଓ
        ଓ ଓ ଓ ଓ ଓ
ଓଜ   ଓ ଓ ଓ ଓ ଓ
        ଓ ଓ ଓ ଓ ଓ
ଓଧ   ଓ ଓ ଓ ଓ ଓ
        ଓ ଓ ଓ ଓ ଓ

---

୯ । କଣ୍ଠମୂର୍ଦ୍ଧନ୍ୟ—

ଅଷ, ଯଷ—"ଷ" ଶେଷରେ ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା "ଷ" ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ଅଷ   ଷ ଷ ଷ ଷ ଷ ଷ
ଯଷ   ଷ ଷ ଷ ଷ ଷ ଷ

ଯଯ   ଯ   ଯ   ଯ   ଯ   ଯ   ଯ

ଯଯ   ଯ   ଯ   ଯ   ଯ   ଯ   ଯ

୧୦—ରଂଗ, ସଂଗ, ଡଂଗ—"ଂ" ଅନୁସ୍ୱାର ଥିବା କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା—

ରଂଗ   ଗଂ   ଗଂ   ଗଂ   ଗଂ

ସଂଗ   ଗଂ   ଗଂ   ଗଂ   ଗଂ

ଡଂଗ   ଗଂ   ଗଂ   ଗଂ   ଗଂ

ବଂ   ବଂ   ବଂ   ବଂଶ

ହଂ   ହଂ   ହଂ   ହଂସ

କଂ   କଂ   କଂ   କଂସ

ଓଜଃ, ସରଃ—"ଃ" (ବିସର୍ଗ) ଯୁକ୍ତ କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ ।

ଓଁ, ହଁ—"ଁ" (ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ) ଯୁକ୍ତ କେତେକ ଶବ୍ଦ ବାଛିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶିଶୁକୁ ଅନେକ ଥର ବୋଲାଇବାକୁ ହେବ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ସୋପାନ ।

ଅକ୍ଷର ପରିଚୟ ।

ଶିକ୍ଷକ "ଅ ନାମ ନାମରେ ଅ" ଏତିକି କଳାପଟାରେ ଲେଖିଦେବେ । କାଗଜ ଗୁଡ଼ାଇ ଗୋଟିଏ କାଗଜ କାଠି ତିଆରି କରି ତର୍ଜନୀ ଅଙ୍ଗୁଳିରେ ଲଗାଇ "ଅ" କୁ ଦେଖାଇ ଗୀତ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗାଇବାକୁ ହେବ । ଏହିପରି "ଅ" ର ଗୀତକୁ ଅନେକ ଥର ଶିଶୁମାନେ ଶିକ୍ଷକଙ୍କର ଅନୁକରଣ କରିବେ । ସେତେବେଳେ ଶିଶୁମାନେ କଳାପଟାକୁ ଦେଖୁଥିବେ । ପରେ ନିଜ ନିଜ ପୁସ୍ତକ ଦେଖି "ଅ" ଅକ୍ଷରରେ ଅଙ୍ଗୁଳି ମାରି ସେହି ଗୀତ ଗାଇବେ, ଏହିପରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅକ୍ଷର ଗୀତ ଗାଇବା ସଙ୍ଗେ ଅକ୍ଷର ଶିକ୍ଷା ହେବ । ଆବଶ୍ୟକମତେ ତାଳି ମାରିବେ ଓ ନାଚ କରିବେ ।

ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ ।

ଅ ନାମ ନାମରେ ଅ । ବାଳ୍ୟ କାଳବେଳେ ବୋଲଇଁ ଅ ।୧।
ଦେଖ ଅ ରେ ବାଡ଼ ଆ । ଡାକିଲାବେଳେ ମୁଁ ବୋଲଇ ଆ ।୨।
ଇଟାରେ ଦେଖ ଇ । କାହିଁକି ଡାକିଲୁ ସଇତା ଭଇ ॥
ଦେଖ ଇ ର ଭାଇ ଈ । ପିଠି ପଶିଗଲା ମାଡ଼ ଖାଇ । ୩ ।
କାଉ ରେ ଦେଖ ଉ । ଲାଲ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧେ ସାଧବ ବୋଉ ।୪।
ଉ ର ଊ ଭଉଣୀ କୁଢ଼ୀ । ଆଉ ଥରେ ଦେଲା ଲାଞ୍ଜ ମୋଡ଼ି ।୫।
ଋ କୁ ଋ ଣରେ ପଢ଼ । ଋ ଣକୁ ଡ଼ରୁ ମୁଁ କରେଁ କୁହାର ।୬।
ଋ ର ସିନା ୠ ସୋଦର । ଆମ୍ଭ ପାଠେ ନାହିଁ ଏହା ବେଭାର ।୭।
ଌ ୡ ବୋଲି ଦୁଇ ଭଉଣୀ । ଭାତ ଖାଉଥିଲେ ମାଡ଼ କହୁଣୀ । ୮ ।
ଆମ୍ଭ ଘରୁ ଦହେଁ ହେଲେ ବାହାର । ଆମ୍ଭ ପାଠେ ନାହିଁ ତାଙ୍କ ବେଭାର ।୯।

ଏ କୁ ଦେଖ ଏ କରେ ଭାଇ । ନଈ ବୁଲୁଥାଏ ଯାଇ କି ଯାଇ ।୯।
ଐ ସିନା ଅଟେ ଏ ରୁ ସାନ । ତାହାର ପୁଣି ବଡ଼ ଗୁମାନ ।୧୦।
ଓ କୁ ଓଠରେ ଦେଖ । ନୁହଇ ସେଠା କେବେ ସଲକ୍ଷ ।୧୧।
ଔ ବୋଲି ଯାକୁ କହ । ଔଷଧ ଆଗରେ ଦେଖିବ ଭାଇ ।୧୨।
ଂ (ଅନୁସ୍ୱାର) ଦେଖି ସିନ୍ଦୂର ଟୋପା । କପାଳେ ମାରନ୍ତି ହଂସୀ ଅପା ।୧୩।
ଁ (ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ) ଃ (ବିସର୍ଗ) ଏହାର ସଙ୍ଗ । ପର ଦେହରେ କରନ୍ତି ରଙ୍ଗ ।୧୪।

ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣ ।

କ କଲମେ, ଖ କୁ ଖମ୍ବେ, ଗ କୁ ଗରୁଡ଼େ ଦେଖ ।
ଘ ଘରେ ଥାଇ ନାଠ କରୁଅଛି, ଙ ଦେଖାଉଛି ଭେଖ ।
ଚ କୁ ଚକେ, ଛ ଛତାରେ, ଜ କୁ ଦେଖ ଜଗତେ ।
ଝ ରକା ଆଗରେ ଝ ଝକ ଝକ, ଞ ନାହିଁ କାହା ସାଢେ ।
ଟ ଟଙ୍କାରେ, ଠ କୁ ଠକେ, ଡ ଙ୍ଗାରେ ଡ ଦଶେ ।
ଢ ଢମେ କେତେ ଦେଖାଏ ଢମ୍, ଣ ଦେଖ କଣୀ ଶେଷେ ।
ତ ତଳରେ, ଥ ରକେ ଥ, ଦ ଧ୍ୱର ଅଗେ ଧ ।
ଧ ଧରମେ ଜଗି ବସିଅଛି, ବ ନ ର ଶେଷେ ନ ।
ପ ପବନେ, ଫ ଫଣାରେ, ଦେଖ ହେ ବ କୁ ବଶେ ।
ଭ ଗିନାର ଅଗେ ଭ କୁ ରଖ, ମ କୁ କଲମ ଶେଷେ ।
ଯ, ୟ, ବୋଲି ଦୁଇ ଜଣ ଭାଇ, ଗୋଟିଏ ମା'ରୁ ଜାତ,
ଯ କୁ ଯମେ, ୟ ନ ୟନେ, ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ତାତ ।

ର କୁ ରଥେ, ଲ ଲଢାଇ, ଲିଭ ଖାଇ ଳି,

ଳ ବଳରେଂ, ବକୁଳେ ବ, କରୁଥାନ୍ତି କେତେ ଖେଳ ।

ଛନ ଗୋଟି ଭାଇ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର, ଶ, ଷ, ସ, ନାମ ତାଙ୍କର;

ଶୀଗଢ଼, ଷଣ୍ଢେ, ସତେ ।

କାହାର ରୂପ କା ସଙ୍ଗେ ନ ମିଶେ, ଦେଖିଲେ ଯିବ ପରତେ ।

ହ ବୋଲି ଯେଉଁ ଅକ୍ଷର ଗୋଟାକ ତୁମ୍ଭର ହ ସ୍ତରେ ଦେଖ,

କ୍ଷ ହେଲେ ହେଲା ହୋମିଶା ଅଯିର ଏହାର ସଙ୍ଗରେ ରଖ ।

ତୃତୀୟ ସୋପାନ ।

ବାରମ୍ବାର ବୃଷ୍ଟିରେ ସ୍ୱରଶିକ୍ଷା ।

ଅକ୍ଷର ଉପରେ ଶିକ୍ଷକ ହାତ ବୁଲାଇ ଗୀତ ଗାଇବେ ଓ ସେହିପରି ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ଗୁଆଇବେ । ଆବଶ୍ୟକମତେ ତାଳି ମାରିବେ ଓ ନାଚ କରିବେ । ଏହା ପୂର୍ବ ଗ୍ରନ୍ଥଶାଳୀର ରୀତି ଅଟେ ।

ଅ ଅ ଅରୁଣ ଖମ୍ବ । ଆ ଆ ଆମ୍ବର ଆମ୍ବ ।

ଇ ଇ ଇତର ଜନ । ଈ ଈ ଈଶ୍ୱର ନାମ ।

ଉ ଉ ଉଷା ପବନ । ଊ ଊ ଊଷର ବନ ।

ଋ ଋ ଋଷି ଗର୍ଜନ । ୠ ୠ ଶିବର ନାମ ।

ଌ ଌ ଖିଡକୁ କହ । ୡ ୡ ଦେବୀ ବୋଲଇ ।

ଏ ଏ ଏରଣ୍ଡ ଗଛ । ଐ ଐ ଐଶୀ ବଶ ।
ଓ ଓ ଓଁକାର ସାର । ଔ ଔ ଔଷଧ ଧର ।
କ କ କମଳା ପଣ୍ଡ । ଖ ଖ ଖଗରେ ସ୍ଥିତ ।
ଗ ଗ ଗରୁଡ଼ ନାମ । ଘ ଘ ଘଟଣ ଶ୍ୟାମ ।
ଙ ଙ ଙ କାରୁଅଛୁ । ଚ ଚ ଚକ୍ରଭ ବାହୁ ।
ଛ ଛ ଛଇଳ କହ୍ନା । ଜ ଜ ଜଗତ ନନା ।
ଝ ଝ ଝଃ କୁଅଛୁ । ଞ ଞ ନାହିଁନ କଛୁ ।
ଟ ଟ ଟଳ ପଣ୍ଡବ । ଠ ଠ ଠକାଇ ନେବ ।
ଡ ଡ ଡମ୍ବରୁଧର । ଢ ଢ ଢମ ନ କର ।
ଣ ଣ ଗୋଟିଏ ରଣ । ତ ତ ତଳକୁ ଦେଖ ।
ଥ ଥ ଥରୁଛୁ ଦେହ । ଦ ଦ ଦମ୍ଭକୁ ବୁଝ ।
ଧ ଧ ଧରଣୀଧର । ନ ନ ନରକେ ଡର ।
ପ ପ ପବନ ଦେବ । ଫ ଫ ଫଁଳ ଝାଡ଼ିବ
ବ ବ ବକ ବୈଷ୍ଣବ । ଭ ଭ ଭଣ୍ଡ ନୋହିବ
ମ ମ ମଧୁସୂଦନ । ଯ ଯ ଯମୁନା ବନ ।
ର ର ରମା ସୁନ୍ଦରୀ । ଲ ଲ ଲଛାର ପଢ ।
ବ ବ ବଟ ପିପ୍ପଳ । ଶ ଶ ଶଙ୍କା ନ କର ।
ଷ ଷ ଷଣ୍ଢ ବଳଦ । ସ ସ ସର୍ବ ସମ୍ପଦ ।
ହ ହ ହରଣ ମଲ୍ଲ । କ୍ଷ କ୍ଷ କ୍ଷୀଣ ହୋଇଲ ।

ଚତୁର୍ଥ ସୋପାନ ।

ଅକ୍ଷର କ୍ରୀଡ଼ା ।

ଅ ପାଞ୍ଚଟି ଇ ପାଞ୍ଚଟି ଏପରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅକ୍ଷର ପାଞ୍ଚଟି ଲେଖାଏଁ କାଗଜ ପଟାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ରଖିବାକୁ ହେବ । ଏହି ସମସ୍ତ ଶବ୍ଦମାନ ବାଳକମାନଙ୍କୁ ପଢ଼ାଇବାକୁ ହେବ । ଅଭ୍ୟାସ ପରେ ଉପରୋକ୍ତ ଅକ୍ଷର କାର୍ଡ଼ମାନ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ରଖାହେବ । ବାଳକମାନେ ତହିଁ ଚାରି ଆଡ଼ରେ ବସିବେ ଏବଂ ଅକ୍ଷର ଆଣି ଏହି ଏହି ଶବ୍ଦମାନ ଯେପରି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ପାରିବେ, ଶିକ୍ଷକ ସେପରି ସାହାଯ୍ୟ ଦେବେ ।

ଅଖ, ଅଘ, ଅଜ, ଅଟଳ, ଅତଏବ, ଅଧ, ଅଧର, ଅନଳ, ଅନବରତ, ଅନଶନ, ଅପଚୟ, ଅପଥ, ଅଭୟ, ଅମର, ଅମଳ, ଅୟନ, ଅବୟବ, ଅଶନ, ଅହ, ଅଳସ, ଅସନ, ଅହରହ ।

ଆଇନ, ଆଈ, ଆଉ, ଆକଟ, ଆଖ, ଆଗତ, ଆଗମନ, ଆଚମନ, ଆଚରଣ, ଆଜ, ଆଠ, ଆଡ଼, ଆତ, ଆତପ, ଆନନ, ଆପଣ, ଆପଦ, ଆୟ, ଆରବ, ଆଳୟ, ଆବର, ଆବରଣ, ଆଶ, ଆହବ ।

ଈତର, ଈଶ ।

ଉଆ, ଉଆସ, ଉଇ, ଉଷ, ଉଟଜ, ଉଦକ, ଉଦର, ଉପଗତ, ଉପଳ, ଉପବନ, ଉଭୟ, ଉର ।

ଊନ, ଊହ ।
ଋକ୍, ଋଜୁ, ଋତ ।
ଏଇ, ଏକ, ଏକକ, ଏକତମ ।
ଐଶ ।

ଓଜ, ଓଘ, ଓଜନ, ଓଜର, ଓଢ଼, ଓଦନ ।

କଅଣ, କଏଦ, କଜ, କଚ, କଚ୍ଛ, କଟକ, କଣ, କଥନ, କଦନ, କନକ, କମ, କମଳ, କର, କରକଚ, କରଜ, କରଣ, କରତ, କଲମ, କଲସ, କବଚ, କବଳ ।

ଖଇ, ଖଇର, ଖଗ, ଖଚ, ଖତ, ଖନନ, ଖରଚ, ଖରଡ଼, ଖଳ, ଖଲ, ଖବର ।

ଗଉଡ, ଗଗନ, ଗଜ, ଗଡ, ଗଡବଡ, ଗଡ଼ଣ, ଗଣନ, ଗତ, ଗଦ, ଗର, ଗରଗଡ, ଗରଜ, ଗରମ, ଗରଳ, ଗବାକ୍ଷ, ଗହଳ ।

ଘଟ, ଘଟକ, ଘଟଣ, ଘତ, ଘନ, ଘର ।

ଚଉକ, ଚଉଦ, ଚକ, ଚଟକ, ଚଡ଼କ, ଚଣକ, ଚପକନ୍, ଚପଟ, ଚପଳ, ଚମ, ଚମକ, ଚମୂ, ଚନ୍ଦନ, ଚରକ, ଚରଣ, ଚରମ, ଚରସ, ଚଳନ ।

ଜଉ, ଜଖ, ଜଗତ୍, ଜଘନ, ଜଟ, ଜଠର, ଜଡ଼, ଜଣ, ଜନ, ଜନନ, ଜନକ, ଜଳ, ଜଳକର, ଜଳଜ, ଜଳଧର ।

ଝଟକ୍, ଝଣଝଣ, ଝପଟ, ଝର, ଝରଝର୍, ଝମ୍ପ, ଝଲକ୍ ।

ଟଗର୍, ଟମକ୍, ଟଳଟଳ, ଟହଟହ ।

ଠଉର୍, ଠକ୍, ଠଣ, ଠଣ୍‌ଠଣ୍ ।

ଡଗର, ଡଜନ, ଡର୍, ଡହର୍ ।

ଢଗ, ଢପ, ଢମ ।

ତଗର, ତଟ, ତନୟ, ତପ; ତପନ, ତମ, ତର, ତରଣ, ତରତର, ତରଳ, ତଳ, ତଲବ ।

ଥନ, ଥନଥନ, ଥର, ଥଳ ।

ଦକ୍, ଦଖଲ୍, ଦଢ଼, ଦର୍, ଦଶମ, ଦହନ ।

ଧକ୍‌ଧକ୍, ଧଡ଼, ଧନଦ, ଧନ, ଧବ, ଧବଳ ।

ନଉ, ନକଲ୍, ନଖ, ନଟ, ନଜର୍, ନତ, ନଥ, ନଦ, ନମନ, ନୟନ, ନର, ନରକ, ନରମ, ନଳ, ନବ; ନବମ, ନବର ।

ପଛ, ପଟ, ପଠନ, ପଣବ, ପଣସ, ପତନ, ପଦକ, ପର, ପରଖ, ପରଚ, ପରମ, ପରଳ, ପଳ, ପଶମ ।

ଫଳ, ଫଳକ ।

ବକ, ବଦର, ବଳ ।

ଭୟ, ଭର, ଭରତ, ଭବନ ।

ମଲ୍ଲ, ମଉକ୍ତ, ମଉନ, ମକର, ମଖାନ, ମଖା, ମଗଜ,
ମଗଧ, ମଗର, ମଟର, ମଢ଼, ମଣ, ମନନ, ମର, ମରକତ,
ମରଣ, ମଜ୍ଜ, ମଳୟ, ମଲମ, ମଶକ, ମହଣ ।

ଯଜ୍ଞନ, ଯମ: ଯମକ, ଯମଜ, ଯମଳ, ଯବନ ।

ରକ୍ତମ, ରଖ, ରଚକ, ରଜକ, ରଜତ, ରଣ, ରତ,
ରଦ, ରମଣ, ରବ ।

ଲକ୍ଷ; ଲଟ; ଲଦନ; ଲପନ; ଲଳନ; ଲବଣ ।

ବକ; ବକଳ; ବଚ; ବଚକ; ବଟ; ବଡ; ବଣ;
ବଥ; ବଦନ; ବଦର; ବଦଳ; ବଧ; ବନ; ବୟସ;
ବରଦ; ବରଷ, ବଳ; ବଳୟ; ବସ; ବସନ; ବହନ ।

ଶକ; ଶଏ; ଶକଟ; ଶକଳ; ଶଠ; ଶତ; ଶପଥ;
ଶମ; ଶରଭ; ଶର; ଶଲଭ; ଶଶକ ।

ଷଟ; ଷଟ୍‌ପଦ, ଷଡଜ; ଷଡରସ ।

ସଇସ; ସକଳ; ସଙ୍ଗ; ସତ; ସଦୟ; ସନ, ସମତଳ;
ସରଳ; ସରସ ।

ହଇ; ହକ; ହଟ; ହଠ; ହତ; ହନନ; ହୟ; ହର;
ହଳ, ହସ ।

ପଞ୍ଚମ ସୋପାନ ।

ବର୍ଣ୍ଣମାଳାର ଉପସ୍ଥିତ କ୍ରମ ।

ସ୍ୱର ।

ଅ ଆ ଇ ଈ ଉ ଊ

ଋ ଌ ଏ ଐ ଓ ଔ

ଅଂ ଅଃ ଅଁ

ବ୍ୟଞ୍ଜନ ।

କ ଖ ଗ ଘ ଙ

ଚ ଛ ଜ ଝ ଞ

ଟ ଠ ଡ ଢ ଣ

ଡ଼ ଢ଼

ତ ଥ ଦ ଧ ନ

ପ ଫ ବ ଭ ମ

ଯ ର ଲ ନ
ୟ ଳ

ଶ ଷ ସ ହ
କ୍ଷ

ଏହି କ୍ରମରେ ସମସ୍ତ ଅକ୍ଷର ଲେଖିଲାରୁ ଶିକ୍ଷକ ଓ ବାଳକମାନେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଗୀତ ଗାଇବେ ଓ ଆବଶ୍ୟକମତେ ତାଳ ମାରିବେ ଏବଂ ନାଚ କରିବେ ।

ସ୍ୱର ।

ଆଯ ବସ ହସ ଅଈ । ଅ ଆ ଇ ଈ ।୧।
ଉ ଊ ପର ଋ ୠ । ଧର ଋ ପଢ଼ ଌ ।୨।
ଖଇଲ ଭଇଁଛ ନଉ । ଏ ଐ ଓ ଔ ।୩।
(ଅନୁସ୍ୱାର) ଓ ଂ ଃ (ବିସର୍ଗ) (ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ) ଦେଖ ଆଗ ।୪।

ବ୍ୟଞ୍ଜନ କ୍ରମ ।

ଏ ପଢାଇ ଗଛର ଅଗ । କ ଖ ଗ ଘ ।୫।
ବର ଗଛ ବଢ଼ ଉଭ । ଙ ପଛ ଚ ଛ ।୬।
ଜ ଝ ଞ ଟ ଠ । କହ କହ ନ କର ମଠ ।୭।
ଧର ମନ ଡ ଢ ଣ । ପଢ଼ ନ ମଣି ଲକ୍ଷଣ ।୮।

ଭଯୂ ନ କର ଓଁଠ ଗଧ ।	ଫଢ଼ ଫଢ଼ ଢ ଥ ଦ ଧ	।୯।
ଦ ଧ ପର କହ ନ ।	ଆଗ ପ ଫ କର ଗମନ	।୧୦।
ଫଳ ରଖ ନବ ନବ ।	ପ ଫ ପର ବ ଭ	।୧୧।
ବ ଙ ପର କଣ ବଲ ।	ମ ଯ ଉ ଲ	।୧୨।
ଡଢପର ଅଉ ହହ ।	ଶ ଷ ଯ ହ୍ୱ	।୧୩।
ଅଷର ଚଯୂ କର ଷଯୂ ।	ହ ପର କହ ଷ	।୧୪।

ଷଷ୍ଠ ସୋପାନ ।

ସୌପାନିକ ଶିକ୍ଷା ।

ସ୍ୱର ଶିକ୍ଷା ଶେଷ କରି ବର୍ତ୍ତମାନ ରେଖା ଶିକ୍ଷା ଅଭ୍ୟାସ କରିବାକୁ ହେବ । ସ୍ୱରଶିକ୍ଷା ସକାଶେ ଯେମନ୍ତ କ୍ରମିକତା ଅବଲମ୍ବନ କରି ହୋଇଥିଲା ସେପରି ଲେଖା ଶିକ୍ଷାର ମଧ୍ୟ କ୍ରମିକତା ରକ୍ଷା କରିବାର ନିତାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ।

ରେଖା—ସୌପାନିକ ରୀତି ଦଳେ ପ୍ରଦତ୍ତ ହେଲା ।

୧ । ୦, ଚ, ର, ଗ, ଝ, ଟ, ଋ, ୠ, ଘ, ଶ, ଣ, ଇ, ଈ, ଛ, ଡ, ଂ, ଃ, ँ ।

୨ । ଧ, ବ, ହ, କ ।

୩ । ପ, ଫ, ଯ, ଝ, ଯ୍ୱ, ଷ, ଘ, ତ, ଡ଼, ଜ, ଢ଼, ଙ, ଭ, ଉ, ଊ ।

୪ । ଥ, ଅ, ଆ, ଲ, ଳ, ଧ, ମ, ସ, ଜ୍ଞ, ନ, ଏ, ଐ, ଓ, ଔ, ଞ ।

୫ । ୧, ୨, ୩, ୪, ୫, ୬, ୭, ୮, ୯, ୦ ।

ସରଳ ରେଖା ବକ୍ର ରେଖା ଅପେକ୍ଷା କଠିଣତର । ଓଡ଼ିଆ ଅକ୍ଷର ସକଳ ବୃତ୍ତ ବା ବୃତ୍ତାଂଶ, ତେଣୁ ଏ ରୀତି ସଙ୍ଗତ ହୋଇଅଛି । ଏହାଦ୍ୱାରା "ନମ୍ମ ଶିକ୍ଷକ ସୁହୃଦ୍" ପ୍ରଦତ୍ତ ଲେଖାର କ୍ରମିକତା ସମର୍ଥିତ ହୋଇ ପାରି ନାହିଁ ।

"ଠ" କୁ ସର୍ବ ପ୍ରଥମରେ ଶିକ୍ଷା ଦେବାପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ କରି ହୋଇ-ଅଛି । ୧ମ କାରଣ ଏହି ଅକ୍ଷର ଲେଖି ଶିଖିଲେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅକ୍ଷର ଲେଖି ଶିଖିବାକୁ ଅଦୌ କଷ୍ଟ ହେବ ନାହିଁ ।

୨ୟତଃ ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଅକ୍ଷରମାନ ।

ଏ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ରୀତି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅକ୍ଷର ଶିକ୍ଷା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବୁଝାଯିବ କି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅକ୍ଷର "ଠ" ଅକ୍ଷର ମଧ୍ୟରେ ରଖାଯାଇ ପାରିବ ପୁଣି ଏ ରୀତି କପୋଳକଳ୍ପିତ ନୁହେ । ଏହାହିଁ ମାର୍ଜିତ ପୁରାତନ ରୀତି, ଯେହେତୁ ଚାଟଶାଳୀରେ ଗୁରୁମାନେ ପୂର୍ବ ପ୍ରଥମରେ ତିନି ଗୋଟି ଗୋଲାକାର କାଟି ତହିଁ ଉପରେ ବାଳକର ହସ୍ତ ସ୍ଥିର କରନ୍ତି ।

ଓଡ଼ିଆ ଅକ୍ଷର ସମସ୍ତ ନିମ୍ନଲିଖିତ କେତେ ଖଣ୍ଡ କାଠର ବା ମୋଟା କାଗଜର ଚକ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ଅବଲୀଳା କ୍ରମେ ଶିକ୍ଷା ହୋଇ ପାରିବ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅକ୍ଷର ଶିକ୍ଷା ରୀତି ସେ ସେ ଅକ୍ଷର ଶିକ୍ଷାଂଶରେ ଦିଆ ହୋଇଅଛି ।

ତିନି ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଏକ ଚକ୍ର ।
ଦୁଇ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଦୁଇ ଚକ୍ର ।
ଦେଢ଼ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଦୁଇ ଚକ୍ର ।
ଏକ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚାରି ଚକ୍ର ।
ଅଧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚାରି ଚକ୍ର ।

ଶିକ୍ଷକ ମହାଶୟ ଏହି କେତୋଟି ବୃତ୍ତ କାଗଜରେ କାଟି ନେବେ ।

ଶିକ୍ଷା ସୂତ୍ର—ଉପରୋକ୍ତ ଚକ୍ରମାନ କିପରି ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ହେବ ତାହା ଏଥିରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ହେଲା ।

ଅଭ୍ୟାସ ସୂତ୍ର—ସ୍କୁଲଗୃହର କୌଣସି ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଏବଂ କାନ୍ଥ ନିକଟରେ ଏକ ଗୃହଖଣ୍ଡ ବା ତାହାଠାରୁ କିଛି ବେଶି ପ୍ରସ୍ଥ ୩/୪ ଇଞ୍ଚ ଗଭୀର ଏବଂ ଗୃହର ସ୍ଥାନକୁ ଦେଖି ଏବଂ ଶିଶୁର ସଂଖ୍ୟାକୁ ଦେଖି ଗୋଟିଏ ଗର୍ତ୍ତ ଖୋଳିବାକୁ ହେବ । ବାଲିକୁ ସମତଳ କରି ତା ଉପରେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଚକ୍ରମାନ ସ୍ଥାପନ କରି ତର୍ଜନୀ ଅଙ୍ଗୁଳିର ଅଗ୍ରରେ ଶିଶୁକୁ ଅକ୍ଷର ଲେଖାଇବାକୁ ହେବ ।

ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ ଆଦର୍ଶ ଦେଖାଇବା ସକାଶେ ମାଟି ବା କାଦୁଅରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅକ୍ଷର ଲେଖିବାକୁ ହେବ । ଅକ୍ଷରଗୁଡିକ ସୁନ୍ଦର ଏବଂ ସମାନୁପାତିକ ରହିବ । ଏହି ଆଦର୍ଶ ମାଟିର ଅକ୍ଷର ଶିଶୁର ଆଗରେ ରଖି ଦିଆଯିବ ।

ଏ ସୂତ୍ରରେ ହାତ ବସିଲେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅକ୍ଷର ଶିକ୍ଷା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେହି ଅକ୍ଷର ଚକ୍ରର ଚତୁର୍ଦିଗରେ ତେନ୍ତୁଳୀମଞ୍ଜି, କଉଡି ବା ଗୋଡି ରଖି ଅକ୍ଷର ଶିକ୍ଷା ହେବ । କାଠି ସଜାଇବାର ତଦ୍ରୂପ ଭଲ ନୁହେ, ତହିଁରେ କେତେକ ଅକ୍ଷରର କେତେକ ଅଂଶ ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବରେ ଲେଖା ଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ଏବଂ କୋଣବିଶିଷ୍ଟ ରହିବ, ଏଣୁ କାଠି ସଜାଇ ଲେଖିବା ବିଧି ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ । ଏଥିରେ ଶିଶୁର ଅକ୍ଷରଜ୍ଞାନ ଜନ୍ମିଲେ ଖଡିରେ ପରେ ସ୍ଲେଟ୍ ଓ ପେନ୍‌ସିଲରେ ଅଭ୍ୟାସ କରା ହେବ । ସର୍ବଶେଷରେ ଆବଶ୍ୟକ ବୋଧ ହେଲେ ଶିଶୁର କୌତୂହଳ ସକାଶେ ତାଳପତ୍ରରେ ଅକ୍ଷର ଆକୃତି ଛିଦ୍ର କରି ଛିଦ୍ରରେ ସୂତା ଗଳାଇ ଅକ୍ଷର ଲେଖିବା ଏବଂ ତାରରେ ଅକ୍ଷର ଲେଖିବାର ଅଭ୍ୟାସ କରାଯାଇ ପାରେ ।

୧ । ○ ଅକ୍ଷର ଶିକ୍ଷା ଦେବା ସକାଶେ ୩ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ତଳେ ରଖି ଶିକ୍ଷକ ନିଜେ ତହିଁ ଚାରିଆଡ଼େ ଗାର ବୁଲାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ

ଠ ଠ ବୋଲୁଥିବେ ଏବଂ ଶିଶୁକୁ ତଦ୍ରୂପ କରିବାକୁ ଓ କହିବାକୁ ଆଦେଶ ଦେବେ । ଶିକ୍ଷା ପରେ ତେନ୍ତୁଳି ମଞ୍ଜିରେ ଅକ୍ଷର ଲେଖିବେ ।

ଠ

୨ । ଚ ଶିକ୍ଷା ଦେବାପାଇଁ ତଳେ ୧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ଓ ତଦୁପରି ଦୁଇ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ଶିକ୍ଷକ ନିଜେ ଚ ଲେଖା ଆକାରରେ ଗାର ବୁଲାଇ ଚ ଚ କହୁଥିବେ ଏବଂ ତଦ୍ରୂପ ଶିଶୁକୁ କରିବାକୁ ଓ କହିବାକୁ ଆଦେଶ ଦେବେ ।

ଚ

୩ । ର ଶିଖାଇବାପାଇଁ ତଳେ ୧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ତଦୁପରି ୨ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ସ୍ଥାପନ କରି ଶିକ୍ଷକ ଚ ଆକାରରେ ହାତ ବୁଲାଇ, ଲାଞ୍ଜଟିଏ ଲଗାଇ ର ର ବୋଲି ନିଜେ କହୁଥିବେ ଏବଂ ତଦ୍ରୂପ ଶିଶୁକୁ କରିବାକୁ ଓ କହିବାକୁ ଆଦେଶ ଦେବେ ।

ର

ରଚ ଚର

୪ । ଗ ଶିକ୍ଷା ଦେବାପାଇଁ ୧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ଓ ତଦୁପରି ୨ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ସ୍ଥାପନ କରି ଶିକ୍ଷକ ଚ ଆକାରରେ ଲେଖି ଗ ଅକ୍ଷର ହେବା ଭଳି ବାଡ଼ି ଲେଖିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗ ଗ ବୋଲି ଶିଶୁକୁ କରାଉଥିବେ ଓ କହୁଥିବେ ।

ଗ

ଗଠ ଠଗ

୫ । ଝ ଅକ୍ଷର ଶିକ୍ଷା ସକାଶେ ତଳେ ୧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ଓ ତଦୁପରି ୨ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ସ୍ଥାପନ କରି ଠ ଲେଖିଲା ପରେ ତାର ମୁଣ୍ଡ ଅଗ୍ରକୁ ଏପରି ଗୋଟିଏ ବକ୍ର ଗାର ଝ ଲେଖା ଆକାରରେ ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଝ ଝ ବୋଲି କହୁଥିବେ ଓ ଶିଶୁକୁ ବୁଝାଉଥିବେ ।

ଝ

ଝର ରଝ

୬ । ଟ ଅକ୍ଷର ଶିକ୍ଷା ସକାଶେ ତଳେ ୧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ଓ ତଦୁପରି ୨ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ସ୍ଥାପନ କରି ଠ ଅକ୍ଷର ଲେଖିଲା ପରେ ଗୋଟିଏ ସରଳ ଗାର ମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଟ ଟ ବୋଲି ଶିକ୍ଷକ କହୁଥିବେ ଏବଂ ବାଳକକୁ କହାଉଥିବେ, କହୁଥିବେ ।

ଟ

ଝଟ ରଟ ଟଗର

୭ । ଢ ଅକ୍ଷର ଶିକ୍ଷା ସକାଶେ ତଳେ ୧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧ ଚକ୍ର ଓ ତଦୁପରି ୨ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ଏବଂ ୧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ସମ୍ମୁଖରେ ଓ ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥାନରେ ଅଧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ରଖି ଢ ଲେଖିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶିକ୍ଷକ ଢ ଢ କହି କହୁଥିବେ ଓ ବାଳକଙ୍କୁ କହାଉଥିବେ ।

ଢ

ଗଢ ଢଗ

୮ । ଦୀର୍ଘ ଈ ନିମନ୍ତେ ୧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ସମ୍ମୁଖରେ ହ୍ରସ୍ୱ ଇ ପାଇଁକି ଯେପରି ଗୋଟିଏ ଅଧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିଲା ଦୁଇ ଗୋଟି ଅଧ ଇଞ୍ଚର ଚକ୍ର ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିବ ।

ଘ

୯ । ଘ ଅକ୍ଷର ଶିକ୍ଷା ସକାଶେ ୧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧ ଚକ୍ର ଉପରେ ½ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧ ଚକ୍ର ରଖି ଉପରସ୍ଥ ଚକ୍ରର ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗାର ନେଇ ½ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ଅନ୍ତର କରି ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥାନରେ ଗୋଟିଏ ଅଧ ଇଞ୍ଚ ଚକ୍ର ରଖି ଅଧ ଇଞ୍ଚ ଚକ୍ରର ତଳ ଦିଗକୁ ଗାର ନେଇ ଗୋଟିଏ ବାଡ଼ି ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶିକ୍ଷକ ଘ ଘ ବୋଲୁଥିବେ ଏବଂ ଶିଶୁକୁ ବୁଝାଉଥିବେ ।

ଖ

ଖର   ରଖ   ଖଗ   ଖଚ   ଖଚର

୧୦ । ଖ ଶିକ୍ଷା ଦେବା ସକାଶେ ୧ ଇଞ୍ଚ ଚକ୍ର ତା ଉପରେ ୧୪ ଇଞ୍ଚ ଚକ୍ର, ତା ଉପରେ ଅଧ ଇଞ୍ଚ ଚକ୍ର ଏକ ଉପରେ ଏକ ରଖି (ତାଲବ୍ୟ) ଶ ଆକାରରେ ଗାର କାଟି ଗୋଟିଏ ବାଡ଼ି ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶିକ୍ଷକ ଖ ଖ ବୋଲୁଥିବେ ଏବଂ ଶିଶୁକୁ ବୋଲାଉଥିବେ ଓ କରାଉଥିବେ ।

ଶ

ଶଠ

୧୧ । ଶ ଶିଖାଇବା ସକାଶେ ଖ ଖଣ୍ଡ ଅବଲମ୍ବନ କରି ୧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର, ୧୪ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧ ଚକ୍ର ଓ ଅଧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧ ଚକ୍ର

ଏହା ଉପରେ ଏହା ରଖି ଣ ଲେଖା ଅକ୍ଷରରେ ଗାର କାଟି ବାଡ଼ ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶିକ୍ଷକ ଣ ଣ ବୋଲୁଥିବେ ଏବଂ ଶିଶୁକୁ କରାଉଥିବେ ।

ଣ

ଶଣ ଚରଣ ଝରଣ ଶରଣ ଗଣ

୧୨ । ଇ ଶିକ୍ଷା ଦେବା ସକାଶେ ଅଧ ଇଞ୍ଚର ଦୁଇ ଗୋଟି ଚକ୍ର ତଳେ ପାଖକୁ ପାଖ ରଖି ତା ଉପରେ ଗୋଟିଏ ୨ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ରଖି ଲେଖିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଇ ଇ ବୋଲିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶିଶୁକୁ କରାଇବାକୁ ହେବ ।

ଇ

ଖଇ ଖଇର

୧୩ । (ଦୀର୍ଘ) ଈ ଲେଖା ସକାଶେ ହ୍ରସ୍ୱ ଇ ଲେଖି ହ୍ରସ୍ୱ ଇର ପେଟରେ ଗୋଟିଏ ପେଟ ଦେବା ସକାଶେ ଅଧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଗୋଟିଏ ଚକ୍ର ରଖି, ଆବଶ୍ୟକମତେ ଈ ଲେଖିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶିକ୍ଷକ ଈ ଈ ବୋଲି ଶିଶୁକୁ କରାଉଥିବେ ।

ଈ

୧୪ । ଂ (ଅନୁସ୍ୱାର), ଃ (ବିସର୍ଗ), ଁ (ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ) ଅଧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ବ୍ୟବହାର କରି ଏହି ସବୁକୁ ପୃଥକ୍ ପୃଥକ୍ ଶିକ୍ଷା ଦେବାକୁ ହେବ ।

୧୫ । ଛ ଶିଖାଇବାକୁ ହେଲେ ଅଧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଦୁଇ ଚକ୍ର ତା ଉପରେ ୧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଗୋଟିଏ ଚକ୍ର ଓ ତା ଉପରେ ... ଇଞ୍ଚ

ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଗୋଟିଏ ଚକ୍ର ସ୍ଥାପନ କରି ପ୍ରଥମରେ ୧ ଇଞ୍ଚ ଓ ୧୪ ଇଞ୍ଚ ଚକ୍ର ବ୍ୟବହାର ପରେ ଛନ୍ଦଣା ଲେଖିବାକୁ ଅଧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଦୁଇ ଚକ୍ର ବ୍ୟବହାର କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶିକ୍ଷକ ଛ ଛ ବୋଲୁଥିବେ ଓ ଶିଶୁକୁ କରାଉଥିବେ ।

ଠ

ଗଣ୍ଠ

୧୬ । ୧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ତଳେ ରଖି ଏହି ଚକ୍ରର କେନ୍ଦ୍ରଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ୨ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ତା ଉପରେ ରଖି ଠ ଆକାରରେ ଅକ୍ଷର ଲେଖିବାବେଳେ ୧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧ ଚକ୍ର ଆଟରେ ଗୋଟିଏ ଗାର ଦେଇ ଅନ୍ୟ ଚକ୍ରରେ ଗାରକୁ ବୁଲାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶିକ୍ଷକ ଠ କହି କହି ଶିଶୁକୁ ଲେଖାଉଥିବେ ଓ କୁହାଉଥିବେ । ଏଠାରେ ଏହା ମନେ ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ, ୧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ରର କେନ୍ଦ୍ରଠାରୁ ଉପର କେତେକ ଅଂଶ ୨ ଇଞ୍ଚ ଚକ୍ର ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଏମନ୍ତ ଅନ୍ତରାଳରେ ରହିବ ଯେମନ୍ତ ତଳ ଚକ୍ରର ଆକାର ଉପରକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୋଲ ନ ଦିଶି ଶୁକ୍ଳ ପକ୍ଷର ଏକାଦଶୀ କମ୍ବା ଦ୍ୱାଦଶୀର ଚନ୍ଦ୍ରପରି ଦିଶିବ ।

ଦ

ଗଦ ଗଦଗଦ ଦର ଦଣ୍ଡ

୧୭ । ବ ଶିକ୍ଷା ସକାଶେ ଦ ସ୍ୱଭ ଅବଲମ୍ବନ କରି ଦ ତଳ ପ୍ରାନ୍ତ ଭିତରେ ଗାର ବ ଅକ୍ଷର ଲେଖିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବ ବ ଶିଶୁକୁ କୁହାଇବାକୁ ଓ କରାଇବାକୁ ହେବ । ଏଠାରେ ଏହା ବୁଝିବାକୁ ହେବ ଯେ ଦ ରେ ଉଭୟ ପାର୍ଶ୍ୱର ସନ୍ଧିସ୍ଥାନରୁ ସନ୍ଧିସ୍ଥାନକୁ ଗାର ବୁଲାଇବାକୁ ହୋଇଥିଲା, ଏଠାରେ ବଡ଼ ଚକ୍ରର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମଣ୍ଡଳ ବୁଲାଇବାକୁ ହେବ ।

ବ

ରଖ   ଖବର   ରବ   ବର   ଖର   ଦର   ଚର

ଶର   ଝର   ବସ   ବଦ   ବଟ   ବଗ   ବଚ

୧୮ । ହ ଅକ୍ଷର ଲେଖିବା ସକାଶେ ଦ ସାଙ୍ଗ ଅବଲମ୍ବନ କରି ଥଲେ ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥାନରେ ହ ର ବିଶେଷ ଚିହ୍ନ ଦେବାକୁ ହେବ । ଏ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁ କରୁ ଶିକ୍ଷକ କହୁଥିବେ ଓ ଶିଶୁକୁ କରାଉଥିବେ ।

ହ

ଗହଣ   ହଟ   ହଂ   ହର   ରହ   ହରଣ

୧୯ । କ ଅଧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଦୁଇ ଚକ୍ର ଉପରେ ୨ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ସ୍ଥାପନ କରି ଆବଶ୍ୟକମତେ କ ଲେଖି ଶିକ୍ଷକ କ କହି ଶିଶୁକୁ କହାଇବେ ଓ ଲେଖାଇବେ ।

କ

କଇଁଛ   କଟକ   ଚଟକ   କଚ   କଟ   କର

କରକଟ   କରଣ   କବଚ   କରଦ   ଚଣକ

ଗଣକ   ଚରକ   ଝଟକ   ଟକ   ଠକ   ଦଂଶକ

ଦକ   ପଦକ   ରଚକ   ବକ

୨୦ । ପ ଲେଖିବାକୁ ହେଲେ ୨ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଦୁଇ ଗୋଟି ଚକ୍ର ଆଗ ପଛ କରି ଏପରିଭାବରେ ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେପରି ପରସ୍ପରର ବ୍ୟାସ ପରସ୍ପରର କେନ୍ଦ୍ରକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରୁଥିବ । ପ ଆକାରରେ ଲେଖି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରେ

ବାଡ଼ ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶିକ୍ଷକ ପ ପ ଲେଖି ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ କହାଇବେ ଓ ଲେଖାଇବେ ।

ପ

କପଟ   ଛଟପଟ   ଛପର   ଝପଟ   ପରଶ

୨୧ । ଫ ଶିକ୍ଷା ସକାଶେ ପ ସ୍ତମ୍ଭ ଅବଲମ୍ବନ କରି କେବଳ ମାତ୍ର ବାଡ଼ର ଶିର ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଅଧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ବସାଇ ମୁଣ୍ଡଳାଟିଏ କରି ଶିକ୍ଷକ ଫ ଫ ବୋଲୁଥିବେ ଓ ଶିଶୁଙ୍କୁ କହାଉଥିବେ ।

ଫ

ଫରକ

୨୨ । ୧୪ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ଓ ତଦୁପରି ୨ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ଏପରି ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ, ୧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧ ଚକ୍ର ଉପରେ ତାର କେନ୍ଦ୍ର ନିକଟରେ ୨ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର, ଚକ୍ରର ପରିଧି ତଳଭାଗ ଯେପରି ରହିବ; ଯ ଆକାରରେ ବାମ ଭାଗ ପରିଧି ଦ୍ୱାରା ସଙ୍କ ସ୍ଥାନକୁ ଗୋଟିଏ ଗାର ଦେଇ ଅକ୍ଷର ଲେଖି ସମ୍ମୁଖରେ ଗୋଟିଏ ଗାର ଦେଇ ଯ ଲେଖିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶିକ୍ଷକ ଯ ଯ କହି ଶିଶୁକୁ କହାଉଥିବେ ଓ ଲେଖାଉଥିବେ ।

ଯ୍ୟ ଲେଖା ସକାଶେ ଯ ର ଆବଶ୍ୟକ ଚିହ୍ନ ଦେବାକୁ ହେବ ।

ଯ ଯ୍ୟ

ଯମ   ଗବ୍ୟ

୨୩ । ଷ ଲେଖିବାକୁ ହେଲେ ଠିକ୍ ଯ ସ୍ତମ୍ଭ ଅବଲମ୍ବନ କରି ବାମ ପାର୍ଶ୍ୱର ଗାର ନ ଲେଖି ପେଟ ଫାଡିଦିଅ । -

ଷ

ଷଟକ ଚଷକ ଷଟପଦ କଷଣ

କ ଏବଂ ଷ ମିଶି ଯ ହୁଏ, ଯ ଲେଖିବାକୁ ହେଲେ ଯ ଲେଖି ପେଟ ଫାଡଦେବାକୁ ହେବ ।

ଯ

ଯର ରଯ କଯ ଦଯ ପଯ ପଯକ ପଯଚର
ଯଯ ରଯକ ଚଯଣ

୨୪ । ୧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଦୁଇ ଗୋଟି ଚକ୍ର ଏକକୁ ଆରକର ପାଖରେ ପାଖରେ ରଖି ଦୁହିଁଙ୍କର ଆଗରେ ଦୁହିଁଙ୍କର ପରଧିକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରି ୨ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ସ୍ଥାପନ କରି ଘ ଲେଖିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶିକ୍ଷକ ଘ ଘ ବୋଲୁଥିବେ, ଶିଶୁକୁ କରାଉଥିବେ ଓ ଲେଖାଉଥିବେ ।

ଘ

ଘଟକ ଘଟ ଘଟଣ ଘର

୨୫ । ୧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର, ଉପରୁ ୨ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ଭଗ୍ନ ଏବଂ ଡ ତଳ ପୁଚ୍ଛଆ ନ ଥିବା ଗୋଟିଏ ଡ ଲେଖ, ପରେ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଡ ର ପୁଚ୍ଛଆ ରଖିବା ଆବଶ୍ୟକ ଅଛି, ସେହି ସ୍ଥାନରେ ଅଧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ସ୍ଥାପନ କରି ଡ ଲେଖିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ କରାଇବାକୁ ହେବ ।

ଡ

ଡଗର ଡବଡ ଇଡର ଖାଡ ଗଡ ଛଡର

ଡଟ୍ ଡଡ୍ ଡଡପର ଡରଡର ଡରବର

ଯଡ ଶଡ ଶଡକ ହୁଡ

୨୬ । ଢ଼ ଶିକ୍ଷା ଦେବାକୁ ହେଲେ ଡ ସ୍ଥଳ ଅବଲମ୍ବନ କରି ତଳେ ମୁଣ୍ଡଲାଟିଏ ଦେବାକୁ ହେବ । ଏହି ସ୍ଥଳ ଡ ଓ ଢ଼ ସବାଶେ ଦିଆଗଲା । ଏହି ଅକ୍ଷର ଲେଖିବା ସମୟରେ ଶିକ୍ଷକ ଉଚ୍ଚାରଣ କରୁଥିବେ, ବୁଝାଉଥିବେ ଓ ଲେଖାଉଥିବେ ।

ଢ

ଗାରଢ଼ ରଢ଼

୨୭ । ଡ଼ ଶିଖାଇବାକୁ ହେଲେ ୧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧ ଚକ୍ର ଉପରେ ୨ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ରଖି ସର୍ବପ୍ରଥମରେ ସାନ ବାଙ୍କଟିଏ ଦେଇ 'ଡ ଲେଖି ଶିକ୍ଷକ ଡ ଡ ବୋଲୁଥିବେ ଓ ବାଳକଙ୍କୁ କହାଉଥିବେ ଏବଂ ଲେଖାଉଥିବେ ।

ଡ

ଡଗର ଡଗଡଗ ଡର ଘଇଡ଼ ବାଡ଼

୨୮ । ଡଂ ଶିକ୍ଷା ସବାଶେ ଡ ସ୍ଥଳ ଅବଲମ୍ବନୀୟ, କେବଳ ମୁଣ୍ଡଲାଟିଏ ଅବଶ୍ୟକ ସ୍ଥାନରେ ରଖିବାକୁ ହେବ ।

ଡ଼

୨୯ । ଉ ଶିକ୍ଷା ସକାଶେ ଡି ସୂତ୍ର ଅବଲମ୍ବନ କରି ଚଳେ ଲାଞ୍ଛିତିଏ ଦେବେ ଏବଂ ଉ ଉ ବୋଲୁଥିବେ ଓ ବାଳକମାନଙ୍କୁ କରାଉଥିବେ ।

ଉ

ଉଦ ଉଦକ ଉଦସ୍ତ ଉଦର ଉପଗତ
ଉପରସ୍ତ ଉର ଉରଗ ଉସତ ଗଉଡ଼
ଠଉର ଡଉଲ

୩୦ । ଭ ଶିକ୍ଷା ସକାଶେ ୧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧ ଚକ୍ର ଉପରେ ୨ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ରଖି ଗାରବସ୍ଥାନ ଉ ଲେଖିବାକୁ ହେବ, ପରେ ଅଧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ୧ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ମଧ୍ୟରେ ୨ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ରର ପରିଧିକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିବା ଭଳି ସ୍ଥାନରେ ରଖି ଭ ଆବଶ୍ୟକ ଅଂଶ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାକୁ ହେବ । ପରେ ସମଗ୍ର ଅକ୍ଷର ଲେଖି ଶିକ୍ଷକ ବାଳକମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶିଶୁକୁ ବୋଲାଉଥିବେ ଓ କରାଉଥିବେ ।

ଭ

ଭରତ ଉଭୟ ଋଷଭ ଭୟ ଭରଣ ଭଗତ

୩୧ । ଥ ଶିକ୍ଷା ଦେବାକୁ ହେଲେ ଏକ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ଏବଂ ତଳେ ୨ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ତଳେ ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥାନରେ ରଖି ଥ ଅକ୍ଷର-ଲେଖିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶିକ୍ଷକ ଥ ଥ ବୋଲୁଥିବେ ଏବଂ ଶିଶୁକୁ କରାଉଥିବେ ଓ ବୋଲାଉଥିବେ । ଏ ଅକ୍ଷରରେ ଗୋଟିଏ ବାଡ଼ର ଦରକାର ହେବ ।

ଥ

ଥର ରଥ ପଥକ ପଥର ପଥ ଶପଥ

୩୨ । ଥ ଶିକ୍ଷା ଦେବାକୁ ହେଲେ ଏକ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଦୁଇ ଗୋଟି ଚକ୍ର ତଳେ ୨ ଇଞ୍ଚ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧର ଚକ୍ର ରଖି ଥ ଲେଖା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶିକ୍ଷକ ଥ ଥ ବୋଲୁଥିବେ ଓ ଶିଶୁକୁ କହାଉଥିବେ ଏବଂ ଲେଖାଉ-ଥିବେ । ଏଠାରେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ବାଡ଼ିର ଦରକାର ।

ଅ

ଅଜର ଅରଜ ଅକ୍ଷ ଅକ୍ଷତ ଅକ୍ଷମ
ଅକ୍ଷୟ ଅମ ଅନଘ ଅଟକ ଅଟନ
ଅଟଳ ଅପଥ ଅପ ଅପହରଣ ଅବଧ
ଅଭୟ ଅବଗତ ଅବତରଣ ଅବୟବ
ଅବଶ ଅହରହ ଚଅଁର ଛଅ ତଅଁର

୩୩ । ଆ ଶିକ୍ଷା ସକାଶେ ଅ ଶିକ୍ଷା ଅବଲମ୍ବନୀୟ । କେବଳ ଗୋଟିଏ ଗାର ଅଧିକ ଦେବାକୁ ହେବ । ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷା ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆ ଆ ବୋଲୁଥିବେ ଓ ଶିଶୁକୁ କହାଉଥିବେ ।

ଆ

ଆକଟ ଆକର ଆଗତ ଆଚରଣ ଆତପ ଆଦର
ଆପଟ ଆପଣ ଆପଦ ଆୟତ ଆରବ ଆଗ

୩୪ । ଲ ଶିଖାଇବାକୁ ହେଲେ ତଳେ ଏକ ଇଞ୍ଚର ଦୁଇ ଗୋଟି

ଚକ୍ର ଏବଂ ଉପରେ ୨ ଇଞ୍ଚର ଚକ୍ର ବସାଇ ଲେଖିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଳ ନିମନ୍ତେ ଗୋଟିଏ ଲାଞ୍ଜ ଦରକାର । ଏହି ଳ ଲେଖିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶିଶୁକୁ ବୁଝାଇବାକୁ ଓ ଲେଖାଇବାକୁ ହେବ ।

ଳ

ଅଳସ ଅଳକ୍ଷଣ ଆଳସ୍ୟ ଛଳ କଳକଳ କଳହ
କବଳ ଖଳ ଖଳ ଗହଳ ଚହଳ ଛଇଳ ଝୁଳକ
ଟଳମଳ ତରଳ ତଳବ ଦଖଳ ପରଳ ଫଳ
ବଳଦ ବଳ ବହୁଳ ବଦଳ

୩୫ । ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ୨ ଇଞ୍ଚ ଚକ୍ର ରଖି ପ୍ରଥମରୁ ଗୋଟିଏ ଅଡ଼ରେଖା ଲେଖି ଅକ୍ଷର ଲେଖିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶିଶୁକୁ ବୁଝାଇବାକୁ ଓ ଲେଖାଇବାକୁ ହେବ ।

ଧ

ଅଧର ଧଇଁ ଧକ ଧକଧକ ଧଡ ଧଡପଡ
ଧପଧପ ଧର ଧରଣ ଧବ ଧବଳ

୩୬ । ଧ ଓଲଟ ଖଣ୍ଡ ଅବଲମ୍ବନ କରି ମ ଲେଖିବାକୁ ହେବ ।

ମ

ଅମଳ ଆମ ଆମସ୍ୟ ଉପଶମ କମଳ ଚମ ଚମର
ଚରମ ଟଳମଳ ଟମକ ଡମ ଢମ ଧମକ ପରମ
ପରମପଦ ପଳମ ମଉଡ଼ ମକର ମଖ ଯମକ
ସମକକ୍ଷ ସମକ୍ଷ

୩୭ । ସ ଶିଖାଇବାକୁ ହେଲେ ମ ସୂତ୍ର ଅବଲମ୍ବନ କରି କେବଳ ଗୋଟିଏ ଗାର ତଳେ ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶିକ୍ଷକ ସ ସ କହି ଲେଖୁଥିବେ ଓ ଶିଶୁଙ୍କୁ କୁହାଇ କୁହାଇ ଲେଖାଉଥିବେ ।

ସ

ଅଙ୍କସ ଅବସର ଅସନ ଉଆଁସ କଳସ
କଳହଂସ ଝସ ତମସ ରଭସ ସକଳ ସଦ
ସର ସରଟ ସରଣ

୩୮ । ଜ ଶିଖା ସକାଶେ ଅର୍ଦ୍ଧ ଇଞ୍ଚର ଦୁଇ ଗୋଟି ଚକ୍ର ଉପରେ ଦୁଇ ଇଞ୍ଚ ଚକ୍ର ରଖି ଆବଶ୍ୟକ ମତେ ଅକ୍ଷର ଲେଖିବାକୁ ହେବ, ଏହି ସମୟରେ ଶିକ୍ଷକ ଉଚ୍ଚାରଣ କରୁଥିବେ, କୁହାଉଥିବେ ଓ ଲେଖାଉଥିବେ ।

ଜ

ଉଟଜ ଉରଜ କରଜ ଗଜ ଜର ଜକଜକ
ଜଗତ ଜଘନ ଜଟ ଜଡ ଜଣ ଜନ ଜନକ
ଜନନ ଜନପଦ ଜନରବ ଜମ୍ବୁ ଜଗତ ଜଳ
ଜଳଚର ଜଳଜ ଜବ

୩୯ । ନ ଶିଖା ସକାଶେ ୧ ଇଞ୍ଚ ଚକ୍ର ଉପରେ ୨ ଇଞ୍ଚ ଚକ୍ର ଥୋଇ ଅକ୍ଷର ଲେଖିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶିକ୍ଷକ ନ ନ କହୁଥିବେ, କୁହାଉଥିବେ ଓ ଲେଖାଉଥିବେ ।

ନ

ଅନଟନ   ଅନଳ   ଅନଶନ   ଅପଘନ   ଅସ୍ୱନ
ଆନନ   ଆନତ   ଅଶନ   ଆଇନ   ଆଚମନ

୪୦ । ଏ ଶିକ୍ଷା ସଙ୍କାଶେ ୧୫ ଇଞ୍ଚର ଚକ୍ର ରଖି ଚକ୍ରରେ ନ ଲେଖି ଛକ ଦାଗରେ ଛକ ଗୋଟି ସରଳରେଖା ଦରକାର ।

ଏ

ଅତଏବ   ଏକତ୍ର   ଏକତମ   ଏକତର

୪୧ । ଐ ଶିକ୍ଷା ସଙ୍କାଶେ ୧୫ ଇଞ୍ଚ ଚକ୍ର ରଖି 'ଏ' ଲେଖି ପରେ ଆଗରେ ଅଧ ଇଞ୍ଚ ଚକ୍ର ରଖି ଅକ୍ଷର ପୂରଣ କରିବାକୁ ହେବ ।

୪୨ । ଓ ଶିକ୍ଷା ସଙ୍କାଶେ ଅଧ ଇଞ୍ଚର ଦୁଇ ଗୋଟି ଚକ୍ର ତଳେ ୧ ଇଞ୍ଚ ଚକ୍ର ନିମ୍ନଲିଖିତ ସ୍ଥଳରେ ରଖି ଅକ୍ଷର ଲେଖିବାକୁ ହେବ ।

ଓ

୪୩ । ଔ ଶିକ୍ଷା ସଙ୍କାଶେ ଓ ସ୍ଥଳ ଅବଲମ୍ବନୀୟ । କେବଳ ଅକ୍ଷର ଶେଷରେ ଅଧ ଇଞ୍ଚ ଚକ୍ର ରଖି ଅକ୍ଷର ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାକୁ ହେବ ।

୪୪ । ଓଁ ଶିକ୍ଷା ସଙ୍କାଶେ ଅଧ ଇଞ୍ଚର ଦୁଇ ଗୋଟି ଚକ୍ର ସମାନ ଧାରରେ ଉପରେ ଅଧ ଇଞ୍ଚର ଦୁଇ ଗୋଟି ତଳ ଉପର କରି ରଖି ଅକ୍ଷର ଲେଖିବାକୁ ହେବ ।

ସପ୍ତମ ସୋପାନ ।

୧ ଠାରୁ ୧୦ ଶିକ୍ଷା ।

ମୌଖିକ ଗଣିତ । ଶିକ୍ଷା ଦେବାର ପ୍ରଣାଳୀ ।

୧ । ଶିକ୍ଷା ଦେବା ବିଷୟ—ଏକ ମୁଣ୍ଡ, ଏକ କାନ, ଏକ କପାଳ ଇତ୍ୟାଦି ।

ଏକ ଏକ ପଦାର୍ଥ ବାଳକଙ୍କୁ ଦେଖାଇ ଛୁଇଁଇ ନିଜେ କହିବାକୁ ଏବଂ ବାଳକଙ୍କୁ କୁହାଇବାକୁ ହେବ, ପରେ ବାଳକ ଏପରି ଭାବ ଜାଣି ପାରିବ ଯେ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ପଦାର୍ଥ ଦେଖାଇଦେଇ କେତୋଟି ବୋଲି ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ସେ ଏକ ପଦାର୍ଥ ବୋଲି ଉତ୍ତର ଦେବ । ତତ୍ପରେ ଏକ ସ୍ଲେଟରେ ବା କଳା ପଟାରେ ଲେଖି ଦେବାକୁ ହେବ ଏବଂ ତୁଣ୍ଡରେ ଏକ ଏକ ବୋଲି ଅନେକ ଥର ଲେଖ ।

୨ । ଗୋଟିଏ ମୁଣା ବା ପାତ୍ରରେ ପୂର୍ବରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼ି ରଖି ଦେଇ-ଥିବେ, ଆଉ ବାଳକ ପାଖକୁ ଆଣି କେତେ ଗୋଟି ଗୋଡ଼ି ଅଛି ବୋଲି ପଚାରିବେ ଏବଂ ତାଠାରୁ ଏକ ବୋଲି ଉତ୍ତର ନେବେ । ସେହି ପାତ୍ରରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଗୋଡି ପକାଇ ଦେବେ ଏବଂ ଉକ୍ତ ଦୁଇ ଗୋଡ଼ିକୁ ହାତରେ ଧରିବେ । ଗୋଟିଏ ଗୋଡି ପାତ୍ରରେ ପକାଇ କେତେ ଗୋଡ଼ି ପକାଇଲି ବୋଲି ପ୍ରଶ୍ନ କରିବେ, ବାଳକ ଉତ୍ତର ଦେବ ଏକ । ଅନ୍ୟ ଗୋଡି ପକାଇ ତୁମ୍ଭେ ଦୁଇ ବୋଲି ନିଜେ କହିବ ଏବଂ କୁହାଇବ । ଏହିପରି ଏକ ବାଳକ, ଏକ ବାଳକ=ଦୁଇ ବାଳକ । ଏକ ମୁଣ୍ଡ, ଏକ ମୁଣ୍ଡ=ଦୁଇ ମୁଣ୍ଡ । ଏହିପରି ପୃଥକ୍ ପୃଥକ୍ ଏକ ଏକ ପଦାର୍ଥ ନେଇ ଦୁଇ ପଦାର୍ଥ କହିବ; ପରେ ଏକ କାନ, ଏକ କାନ=ଦୁଇ କାନ; ଏକ ହାତ, ଏକ ହାତ=ଦୁଇ

ହାତ । ଏହିପରି ଯୁଗ୍ମ ପଦାର୍ଥ ଦେଖାଇବ, ଛୁଆଁଇବ, କହୁଥିବ, ଲୁହାଉଥିବ, ପରେ ନିଜେ ନ କହି କେବଳ ବାଳକକୁ କୁହାଇବ । ଶେଷରେ ଦୁଇ ଲେଖିଦେଇ ତୁଣ୍ଡରେ ଦୁଇ ଅନେକ ଥର, ଶେଷରେ ଏକ ଓ ଦୁଇକୁ ତୁଣ୍ଡରେ କୁହାଇ କୁହାଇ ଅନେକ ଥର ଲେଖାଅ ।

୩ । (କ) ଦୁଇ ଗୋଟି ଗୋଡ ଥିବାର ଗୋଟିଏ ପାଙ୍ଗ ଆଣ; ଶିକ୍ଷକ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବେ ଏଥିରେ କେତେ ଗୋଡ ଅଛି, ବାଳକ ଉତ୍ତର ଦେବ ଦୁଇ ଗୋଡ଼ । ଶିକ୍ଷକ ତହିଁରେ ଏକ ଗୋଡ଼ ଯୋଡ଼ାଇ ପଚାରିବେ, କେତେ ଗୋଟି ଗୋଡ ହେଲେ ତହିଁର ଉତ୍ତର ନେବେ । ସବୁଗୁଡ଼ିକ ପାଙ୍ଗରୁ ହାତରେ ଧର ଏବଂ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଥୋଇ ପିଲାକୁ କହି ଗଣ, ସେ ଉତ୍ତର କରି ଗଣିବ ଏକ; ଦୁଇ ଗୋଡ ତିନି ତୃତୀୟ ଗୋଡ ପଡ଼ାଇଲାବେଳକୁ ତୁମ୍ଭେ କହିବ ତିନି । ସେହିପରି ଅନେକ ଥର ବାଳକ ହାତରେ ଗଣାଇବ ।

(ଖ) ଦୁଇ ଗୋଟି ଗୋଡ ଏକ ପାଙ୍ଗରେ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ଗୋଡ ଲଗା ଏକ ପାଙ୍ଗରେ । ପଚାର, ଏ ପାଙ୍ଗରେ କେତେ ଗୋଟି ଗୋଡ ଅଛି । ଉତ୍ତର, ଏ ପାଙ୍ଗରେ ଦୁଇ ଗୋଟି ଗୋଡ । ପଚାର, ଏ ଅନ୍ୟ ପାଙ୍ଗରେ କେତେ ଗୋଡ଼ । ଉତ୍ତର, ଏ ପାଙ୍ଗରେ ଏକ ଗୋଡ଼ । ପଚାର, ଦୁଇ ପାଙ୍ଗରେ କେତେ ଗୋଡ ହେଲା । ଉତ୍ତର, ତିନି ଗୋଡ ହେଲା । ପ୍ରଶ୍ନ—ଦୁଇ କାନ, ଏକ କାନ କେତେ ? ଉତ୍ତର ତିନି ।

(ଗ) ଗୋଟିଏ ପଦାର୍ଥ ଦୁଇ ପଦାର୍ଥ ମିଶାଇ ପଚାର ।

(ଘ) ତିନି ଗୋଟି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପଦାର୍ଥ ନିଅ, ସେହିପରି ଗଣାଅ ।

(ଙ) ଶେଷରେ ସ୍ଲେଟରେ "୩" ଲେଖିଦିଅ । ୧, ୨, ୩ ତୁଣ୍ଡରେ କୁହାଇ କୁହାଇ ଅନେକ ଥର ଲେଖାଅ । ଲେଖାରୁ ଏକ ଏକ ଲଗାଇ ମଧ୍ୟେ ବୁଝାଇବ ।

୪ । (କ) ତିନି ଗୋଟି ଗୋଡ଼ି ଥିବାର ଗୋଟିଏ ଥାଳ ନିଅ, ଏଠାରେ କେତେ ଗୋଟି ଗୋଡ଼ି ଅଛି ବୋଲି ପଚାର । ଉତ୍ତର, ତିନି ଗୋଟି ଗୋଡ଼ି । ଏଥିରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼ି ପକାଇଲି ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼ି ପକାଇଦିଅ ।

(ଖ) ଥାଳରୁ ଗୋଡ଼ି ସବୁ ହାତରେ ଧର, ଥାଳରେ ଏକ ପକାଅ ।
ଗଣାଅ ଏକ ଗୋଡ଼ି ।
ଦ୍ୱିତୀୟେ ପକାଅ— ଗଣାଅ ଦୁଇ ଗୋଡ଼ି ।
ତୃତୀୟେ ପକାଅ— ଗଣାଅ ତିନି ଗୋଡ଼ି ।
ଚତୁର୍ଥେ ପକାଅ— ତୁମ୍ଭେ କହ ଚାରି ।

ଏହିପରି ଅନେକ ଥର କଲାରୁ ବାଳକ ହସ୍ତରେ ଏହିପରି ସେସବୁ ଗୋଡ଼ି ଅନେକ ଥର ଗଣାଅ ।

(ଗ) "୪" ସ୍ଲେଟରେ ଲେଖି ଅନେକ ଥର ଲେଖାଅ ଏବଂ ବୁଝାଉଥାଅ ।

(ଘ) ଏକ ଗୋଡ଼ି ତିନି ଗୋଡ଼ି ସଙ୍ଗରେ ରଖାଅ ଏବଂ ଗଣାଅ ଓ ଲେଖାଅ ।

(ଙ) ଏକ ପଦାର୍ଥ ଭିନ୍ନ ତିନି ପଦାର୍ଥରେ ରଖାଅ, ଗଣାଅ ଓ ଲେଖାଅ ।

(ଚ) ଦୁଇ ପଦାର୍ଥ ଦୁଇଗୋଟି ପଦାର୍ଥରେ ମିଶାଇ ଗଣାଅ ଓ ଲେଖାଅ ।

(ଛ) ଦୁଇ ପଦାର୍ଥ ଭିନ୍ନ ଦୁଇଗୋଟି ପଦାର୍ଥରେ ମିଶାଇ ଗଣାଅ ଓ ଲେଖାଅ ।

(ଜ) ତିନି ଗୋଟି ପଦାର୍ଥ ଏକ ପଦାର୍ଥରେ ମିଶାଇ ଗଣାଅ ଓ ଲେଖାଅ ।

(ଝ) ତିନି ଗୋଟି ପଦାର୍ଥ ଅନ୍ୟ ଏକ ପଦାର୍ଥରେ ମିଶାଇ ଗଣାଅ ଓ ଲେଖାଅ ।

(ଞ) ଚାରି ଗୋଟି ପଦାର୍ଥରୁ ଏକ ପଦାର୍ଥ ନେବାକୁ କହ ଅବଶିଷ୍ଟକୁ ଗଣାଅ ଓ ଲେଖାଅ ।

(ଟ) ଚାରି ଗୋଟି ପଦାର୍ଥରୁ ଦୁଇ ଗୋଟି ପଦାର୍ଥ ନେବାକୁ କହ ଅବଶିଷ୍ଟକୁ ଗଣାଅ ଓ ଲେଖାଅ ।

(ଠ) ଗୃହ ଗୋଟି ପଦାର୍ଥରୁ ତିନ ଗୋଟି ପଦାର୍ଥ ନେବାକୁ କହ ଅବଶିଷ୍ଟକୁ ଗଣାଅ ଓ ଲେଖାଅ ।

(ଡ) ଗୃହ ଗୋଟି ପଦାର୍ଥକୁ ଦୁଇ ସ୍ଥାନରେ ଅଲ୍ପ ଅଲ୍ପ ରଖ ବୋଲି କହ ।

(ଢ) ଗୃହ ଗୋଟି ପଦାର୍ଥକୁ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାରରେ ଦୁଇ ସ୍ଥାନରେ ଅଲ୍ପ ଅଲ୍ପ ରଖ ବୋଲି କହ ।

(ଣ) ଗୃହ ଗୋଟି ପଦାର୍ଥକୁ ଗୃହ ଗୋଟି ସ୍ଥାନରେ ରଖ ଓ ଗଣାଅ । ଲେଖାରୁ ଏକ ଏକ ଲଭ୍ଭିଇ ମଧ୍ୟ ବୁଝାଇବ ।

୫ । (କ) ଗୃହ ଗୋଟି ଗୋଡ ଥିବାର ଗୋଟିଏ ପାଦରେ ଅଉ ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼ ପକାଇବାକୁ କହ । ପାଦର ସବୁ ଗୋଡକୁ ହାତରେ ନଅ ବୋଲି କହ, ଗଣ ବୋଲି । ବାଳକ ଗୃହ ଗୋଟି ଗୋଡକୁ ଗଣି ନେବ । ପଞ୍ଚମ ଗୋଡ ପକାଇଲା ବେଳକୁ ତୁମ୍ଭେ ପାଞ୍ଚ ବୋଲି କହିଦିଅ, ସ୍ଲେଟରେ ଲେଖିଦିଅ ଏବଂ ଏହା ଅନେକ ଥର କରାଇ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଥରକୁ "୫" ସ୍ଲେଟରେ ଲେଖାଉଥାଅ ।

(ଖ) ଏକ ଗୋଡ଼ ଗୃହ ଗୋଡରେ ରଖାଅ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ ।
ଦୁଇ ଗୋଡ ତିନ ଗୋଡରେ ରଖାଅ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ ।
ତିନ ଗୋଡ଼ ଦୁଇ ଗୋଡରେ ରଖାଅ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ ।
ଗୃହ ଗୋଡ଼ ଏକ ଗୋଡ଼ରେ ରଖାଅ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ ।
ପ୍ରଥମେ ସମାନ ସମାନ ପଦାର୍ଥରେ ସମାନ ସମାନ ପଦାର୍ଥ ରଖ ଓ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପଦାର୍ଥରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପଦାର୍ଥ ରଖ ।

(ଗ) ପାଞ୍ଚ ଗୋଡ଼ରୁ ଏକ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି ନେବାକୁ କହ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ ।
ପାଞ୍ଚ ଗୋଡ଼ରୁ ଦୁଇ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି ନେବାକୁ କହ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ ।
ପାଞ୍ଚ ଗୋଡରୁ ତିନ ଗୋଡ କାଢ଼ି ନେବାକୁ କହ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ ।
ପାଞ୍ଚ ଗୋଡରୁ ଗୃହ ଗୋଡ କାଢ଼ି ନେବାକୁ କହ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ ।
ପାଞ୍ଚ ଗୋଡ଼ରୁ ପାଞ୍ଚ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି ନେବାକୁ କହ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ ।

ପ୍ରଥମରେ ସମାନ ସମାନ ପଦାର୍ଥ ସମାନ ପଦାର୍ଥରୁ କାଢ଼ି ଓ ପରେ ଭିନ୍ନ ପଦାର୍ଥ ଭିନ୍ନ ପଦାର୍ଥରୁ କାଢ଼ି ନେବାକୁ ହେବ ।

୬ । (କ) ପାଞ୍ଚ ଗୋଟି ଗୋଡ଼ି ଥିବାର ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼ି ପକାଇବାକୁ କହ । ପାଖର ଗୋଡି ସବୁ ହାତରେ ଛୁଅଁ ବୋଲି କହ ଓ ଗଣ ବୋଲି କହ । ବାଳକ ପାଞ୍ଚ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗଣି ନେଲାରୁ ଶେଷ ଗୋଡି ପକାଇଲା ବେଳକୁ ତୁମ୍ଭେ ୬ ବୋଲି କହିଦିଅ । ଏହିପରି ଅନେକ ଥର କହ ଓ ୬ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଥର ଲେଖାଅ ।

(ଖ) ଏକ ଗୋଡ଼ି ପାଞ୍ଚ ଗୋଡ଼ିରେ ରଖାଅ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ ।

ଦୁଇ ଗୋଡ଼ି ଚାରି ଗୋଡ଼ିରେ ରଖାଅ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ ।

ତିନି ଗୋଡି ତିନି ଗୋଡ଼ିରେ ରଖାଅ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ ।

ଚାରି ଗୋଡି ଦୁଇ ଗୋଡ଼ିରେ ରଖାଅ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ ।

ପାଞ୍ଚ ଗୋଡ଼ି ଏକ ଗୋଡ଼ିରେ ରଖାଅ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ ।

ପ୍ରଥମେ ସମାନ, ପଦାର୍ଥ ସମାନ ପଦାର୍ଥରେ ରଖାଅ, ପରେ ଭିନ୍ନ ପଦାର୍ଥ ଭିନ୍ନ ପଦାର୍ଥରେ ରଖାଅ । ଏହିପରି ଅନେକ ଥର କର ।

(ଗ) (ପ୍ରଶ୍ନ ଶିକ୍ଷକ) ।

ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଗୋଟିଏ ଆମ୍ବ ଓ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ଗୋଟିଏ ଆମ୍ବ = ଦୁଇ ଆମ୍ବ ।

ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଗୋଟିଏ ଫଳ ଓ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ଗୋଟିଏ ଫଳ = ଦୁଇ ଫଳ ।

ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଗୋଟିଏ ସ୍ଲେଟ୍ ଓ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ଗୋଟିଏ ସ୍ଲେଟ୍ = ଦୁଇ ସ୍ଲେଟ୍ ।

ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଗୋଟିଏ ସ୍ଲେଟ୍ ଓ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ଦୁଇ ସ୍ଲେଟ୍ = ତିନି ସ୍ଲେଟ୍ ।

ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଗୋଟିଏ ସ୍ଲେଟ୍ ଓ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ତିନ ସ୍ଲେଟ୍ = ଚାରି ସ୍ଲେଟ୍ ।

ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଗୋଟିଏ ସ୍ଲେଟ୍ ଓ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ଚାରି ସ୍ଲେଟ୍ = ପାଞ୍ଚ ସ୍ଲେଟ୍ ।

ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଗୋଟିଏ ସ୍ଲେଟ୍ ଓ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ପାଞ୍ଚ ସ୍ଲେଟ୍ = ଛଅ ସ୍ଲେଟ୍ ।

(ଘ) ଦୁଇ ସ୍ଥାନରେ ତିନ ତିନ ଗୋଡ = ୬ ଗୋଡ ।

ଦୁଇ ସ୍ଥାନରେ ତିନ ତିନ ଫଳ = ୬ ଫଳ ।

ତିନ ସ୍ଥାନରେ ତିନଟା ଫଳ = ୯ ଫଳ ।

ତିନ ସ୍ଥାନରେ ତିନଟା ଏକ = ୯ "୧"

ତିନ ସ୍ଥାନରେ ତିନଟା ଦୁଇ = ୯ "୨"

ଏଠାରୁ ଦୁଇ ଗୋଟି ସ୍ଥାନରେ ଦୁଇ ଗୁଣ ଓ ତିନ ସ୍ଥାନରେ ରଖି ତିନ ଗୁଣ ଶିକ୍ଷା ଦେବାକୁ ହେବ ।

(ଙ) ଦୁଇଟା ଫଳରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ନେଲେ କେତେ ବାଳକ ନେବେ ।

ତିନଟା ଫଳରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ନେଲେ କେତେ ବାଳକ ନେବେ ।

ଚାରିଟା ଫଳରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ନେଲେ କେତେ ବାଳକ ନେବେ ।

ପାଞ୍ଚଟା ଫଳରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ନେଲେ କେତେ ବାଳକ ନେବେ ।

ଛଅଟା ଫଳରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ନେଲେ କେତେ ବାଳକ ନେବେ ।

ଚାରିଟା ଫଳରୁ ଦୁଇଟା ଲେଖାଏଁ ନେଲେ କେତେ ବାଳକ ନେବେ ।

ଛଅଟା ଫଳରୁ ଦୁଇଟା ଲେଖାଏଁ ନେଲେ କେତେ ଜଣ ନେବେ ।

ଛଅଟା ଫଳରୁ ତିନଟା ଲେଖାଏଁ ନେଲେ କେତେ ଜଣ ନେବେ ।

୬ । (କ) ୬ ଗୋଟି ଗୋଡ଼ ଥିବାର ଗୋଟିଏ ପୋକରେ ଆଉ [illegible] ଗୋଡ ପକାଇବାକୁ କହ; ହାତରେ ରଖାଇ ଗଣାଅ; [illegible] ରୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗଣିଲାରୁ ଶେଷ ଗୋଡ ବେଳକୁ ଛଅଟି [illegible] କହାଅ ଓ "୬" ଲେଖିଦିଅ ।

(ଖ) ଏକ ଗୋଡ଼ ୬ ଗୋଡରେ ରଖାଅ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ

ଦୁଇ	”	୫	”	”	”	”
ତିନି	”	୪	”	”	”	”
ଚାରି	”	୩	”	”	”	”
ପାଞ୍ଚ	”	୨	”	”	”	”
ଛଅ	”	୧	”	”	”	”

ପ୍ରଥମେ ସମାନ ପଦାର୍ଥରେ ସମାନ ପଦାର୍ଥର; ପରେ ଭିନ୍ନ ପଦାର୍ଥରେ ଭିନ୍ନ ପଦାର୍ଥ ଏହିପରି ଅନେକ ଥର କରାଅ ।

(ଗ) ସାତ ଗୋଡରୁ ଏକ ଗୋଡ ନିଅ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ

”	”	ଦୁଇ	”	”	”	”
”	”	ତିନି	”	”	”	”
”	”	ଚାରି	”	”	”	”
”	”	ପାଞ୍ଚ	”	”	”	”
”	”	ଛ	”	”	”	”
”	”	ସାତ	”	”	”	”

(ଘ) “ଛଅର” “ଘ” ଅନୁସାରେ ।

ଗୋଟିଏ ଦୁଇ = ୨ । ଗୋଟିଏ ତିନି = ୩ ।

ଦୁଇଟା ଦୁଇ = ୪ । ଦୁଇଟା ତିନି = ୬ ।

ଦୁଇଟା ପଦାର୍ଥ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ରଖି ପଚାର ଗଣାଅ ।

ଦୁଇ ପଦାର୍ଥ ଦୁଇ ସ୍ଥାନରେ ରଖି ପଚାର ଗଣାଅ ।

ଦୁଇ ପଦାର୍ଥ ତିନି ସ୍ଥାନରେ ରଖି ପଚାର ଗଣାଅ ।

ତିନି ପଦାର୍ଥ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ରଖି ପଚାର ଗଣାଅ ।

ତିନି ପଦାର୍ଥ ଦୁଇ ସ୍ଥାନରେ ରଖି ପଚାର ଗଣାଅ ।

ତିନି ପଦାର୍ଥ ଦୁଇ ସ୍ଥାନରେ ଓ } ରଖି ପଚାର
ଆଉ ଗୋଟିଏ ପଦାର୍ଥ ଆଉ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ } ଗଣାଅ ।

୮ । (କ) ସାତ ଗୋଟି ଗୋଡ଼ି ଥିବାର ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼ି ପକାଇବାକୁ କହ ଓ ହସ୍ତରେ ନେଇ ଗଣି ବୋଲ । ବାଳକ ସାତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗଣିଲାରୁ ତୁମ୍ଭେ ଶେଷ ଗୋଡ଼ି ପକାଇବା ବେଳକୁ "ଆଠ" କହିଦିଅ । ଏହିପରି ଅନେକ ଥର କରାଅ, ଏକଠାରୁ ଆଠ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନେକ ଥର ଲେଖାଅ ।

(ଖ) ଏକ ଗୋଡ଼ିରେ ଏକ ଗୋଡ଼ି ରଖାଅ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ ।
,, ,, ଦୁଇ ,, ,, ,, ,, ।
,, ,, ତିନି ,, ,, ,, ,, ।
,, ,, ଚାରି ,, ,, ,, ,, ।
,, ,, ପାଞ୍ଚ ,, ,, ,, ,, ।
,, ,, ଛଅ ,, ,, ,, ,, ।
,, ,, ସାତ ,, ,, ,, ,, ।

ଦୁଇ ଗୋଡ଼ିରେ ଏକ ଗୋଡ଼ି ରଖାଅ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ ।
,, ,, ଦୁଇ ,, ,, ,, ,, ।
,, ,, ତିନି ,, ,, ,, ,, ।
,, ,, ଚାରି ,, ,, ,, ,, ।
,, ,, ପାଞ୍ଚ ,, ,, ,, ,, ।
,, ,, ଛଅ ,, ,, ,, ,, ।

ତିନି ଗୋଡ଼ିରେ ଏକ ଗୋଡ଼ି ରଖାଅ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ ।
,, ,, ଦୁଇ ,, ,, ,, ,, ।
,, ,, ତିନି ,, ,, ,, ,, ।
,, ,, ଚାରି ,, ,, ,, ,, ।
,, ,, ପାଞ୍ଚ ,, ,, ,, ,, ।

ଚାରି ଗୋଡ଼ିରେ ଏକ ଗୋଡ଼ି ରଖାଅ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ ।

ସିଦ୍ଧିରସ୍ତୁ ।

ଚ୍ଉର ଗୋଡରେ ଦୁଇ ଗୋଡ ରଖାଅ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ ।
,, ,, ତିନ ,, ,, ,, ,, ।
,, ,, ଚ୍ଉର ,, ,, ,, ,, ।
ପାଞ୍ଚ ଗୋଡରେ ଏକ ଗୋଡ ରଖାଅ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ ।
,, ,, ଦୁଇ ,, ,, ,, ,, ।
,, ,, ତିନ ,, ,, ,, ,, ।
ଛ ଗୋଡ଼ରେ ଏକ ଗୋଡ଼ ରଖାଅ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ ।
,, ,, ଦୁଇ ,, ,, ,, ,, ।
ସାତ ଗୋଡ଼ରେ ଏକ ଗୋଡ଼ ରଖାଅ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ ।
ଛ ,, ଦୁଇ ,, ,, ,, ,, ।
ପାଞ୍ଚ ,, ତିନ ,, ,, ,, ,, ।
ଚ୍ଉର ,, ଚ୍ଉର ,, ,, ,, ,, ।
ତିନ ,, ପାଞ୍ଚ ,, ,, ,, ,, ।
ଦୁଇ ,, ଛ ,, ,, ,, ,, ।
ଏକ ,, ସାତ ,, ,, ,, ,, ।

(ଗ) ଆଠ ଗୋଡ଼ରୁ ଏକ ଗୋଡ ନଆଅ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ ।
,, ,, ଦୁଇ ,, ,, ,, ,, ।
,, ,, ତିନ ,, ,, ,, ,, ।
,, ,, ଚ୍ଉର ,, ,, ,, ,, ।
,, ,, ପାଞ୍ଚ ,, ,, ,, ,, ।
,, ,, ଛ ,, ,, ,, ,, ।
,, ,, ସାତ ,, ,, ,, ,, ।
,, ,, ଆଠ ,, ,, ,, ,, ।
ସାତ ଗୋଡ଼ରୁ ଏକ ଗୋଡ ନଆଅ ଗଣାଅ ଲେଖାଅ ।

ସାତ	ଗୋଡ଼ରୁ	ଦୁଇ	ଗୋଡ	ନଥାଅ	ଗଣାଅ	ଲେଖାଅ ।
"	"	ତିନି	"	"	"	" ।
"	"	ଚାରି	"	"	"	" ।
"	"	ପାଞ୍ଚ	"	"	"	" ।
"	"	ଛ	"	"	"	" ।
"	"	ସାତ	"	"	"	" ।

ଛ ଗୋଡ଼ରୁ ୫ ୪, ୩ ୨, ୧ ଏପରି କ୍ରମାନ୍ବୟରେ ତଳକୁ ଖସି ଆସିବ ।

(ଘ) ଦୁଇ ସ୍ଥାନରେ ଦୁଇ ଦୁଇ ଗୋଡ଼=୪ ଗୋଡ ।
ଦୁଇ ସ୍ଥାନରେ ତିନ ତିନ ଗୋଡ଼=୬ ଗୋଡ ।
ଦୁଇ ସ୍ଥାନରେ ଚାରି ଚାରି ଗୋଡ=୮ ଗୋଡ଼ ।
ତିନି ସ୍ଥାନରେ ଦୁଇ ଦୁଇ ଗୋଡ଼=୬ ଗୋଡ଼ ଶେଷରେ ଉଙ୍ଗପତିର ଦୁଇ ଗାର ଥିବା ସ୍ଥଳରେ ହସ୍ତ ରଖି ଏହି ବିଷୟ ଶିଖାଅ ।

(ଙ) ଦୁଇ ଗୋଡରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଗୋଡ ନାଅ କେତେଥର ନେଲ ।
ତିନି ଗୋଡରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଗୋଡ ନାଅ କେତେ ଥର ନେଲ ।
ଚାରି ଗୋଡ଼ରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଗୋଡ ନାଅ କେତେ ଥର ନେଲ ।
ପାଞ୍ଚ ଗୋଡରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଗୋଡ ନାଅ କେତେଥର ନେଲ ।
ଛଅ ଗୋଡରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଗୋଡ ନାଅ କେତେ ଥର ନେଲ ।
ସାତ ଗୋଡରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଗୋଡ ନାଅ କେତେଥର ନେଲ ।
ଆଠ ଗୋଡ଼ରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଗୋଡ ନାଅ କେତେଥର ନେଲ ।

(ଚ) ଏକ ଗୋଡ଼ରୁ ଦୁଇ ଗୋଡ ନାଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।
ଦୁଇ ଗୋଡ଼ରୁ ଦୁଇ ଗୋଡ଼ ନାଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ତିନି ଗୋଡରୁ ଦୁଇ ଗୋଡ ନଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ଚାରି ଗୋଡ଼ରୁ ଦୁଇ ଗୋଡ଼ ନଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ପାଞ୍ଚ ଗୋଡରୁ ଦୁଇ ଗୋଡ ନଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ଛ ଗୋଡରୁ ଦୁଇ ଗୋଡ ନଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ସାତ ଗୋଡରୁ ଦୁଇ ଗୋଡ଼ ନଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ଆଠ ଗୋଡ଼ରୁ ଦୁଇ ଗୋଡ଼ ନଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ଏକ ଗୋଡରୁ ତିନି ଗୋଡ ନଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ଦୁଇ ଗୋଡରୁ ତିନି ଗୋଡ଼ ନଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ତିନି ଗୋଡ଼ରୁ ତିନି ଗୋଡ ନଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ଚାରି ଗୋଡରୁ ତିନି ଗୋଡ଼ ନଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ପାଞ୍ଚ ଗୋଡ଼ରୁ ତିନି ଗୋଡ ନଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ଛ ଗୋଡରୁ ତିନି ଗୋଡ ନଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ସାତ ଗୋଟିରୁ ତିନ ଗୋଟି ନିଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ଆଠ ଗୋଟିରୁ ତିନ ଗୋଟି ନିଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

(ଛ) ଚାରି ଗୋଟିରୁ ଚାରି ଗୋଟି ଲେଖାଏଁ ନିଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ପାଞ୍ଚ ଗୋଟିରୁ ଚାରି ଗୋଟି ଲେଖାଏଁ ନିଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ଛ ଗୋଟିରୁ ଚାରି ଗୋଟି ଲେଖାଏଁ ନିଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ସାତ ଗୋଟିରୁ ଚାରି ଗୋଟି ଲେଖାଏଁ ନିଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ଆଠ ଗୋଟିରୁ ଚାରି ଗୋଟି ଲେଖାଏଁ ନିଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ପାଞ୍ଚ ଗୋଟିରୁ ପାଞ୍ଚ ଗୋଟି ଲେଖାଏଁ ନିଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ଛ ଗୋଟିରୁ ପାଞ୍ଚ ଗୋଟି ଲେଖାଏଁ ନିଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ସାତ ଗୋଟିରୁ ପାଞ୍ଚ ଗୋଟି ଲେଖାଏଁ ନିଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ଆଠ ଗୋଟିରୁ ପାଞ୍ଚ ଗୋଟି ଲେଖାଏଁ ନିଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ଛ ଗୋଟିରୁ ଛ ଗୋଟି ଲେଖାଏଁ ନିଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ସାତ ଗୋଡ଼ରୁ ଛ ଗୋଡ଼ି ଲେଖାଏଁ ନିଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ଅଠ ଗୋଡ଼ରୁ ଛ ଗୋଡ଼ି ଲେଖାଏଁ ନିଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ସାତ ଗୋଡ଼ରୁ ସାତ ଗୋଡ଼ି ଲେଖାଏଁ ନିଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ଅଠ ଗୋଡ଼ରୁ ସାତ ଗୋଡ଼ି ଲେଖାଏଁ ନିଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ଅଠ ଗୋଡ଼ରୁ ଅଠ ଗୋଡ଼ି ଲେଖାଏଁ ନିଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

୯ । (କ) ଅଠ ଗୋଟି ଗୋଡ଼ି ପ୍ରବାର ଗୋଟିଏ ପାଦରେ ଏକ ଗୋଟିଏ ପକାଇବାକୁ କହି ଗଣାଅ । ଅଠ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗଣି ନେଲରୁ ତୁମ୍ଭେ ଶେଷ ଗୋଡ଼ି ପକାଇବା ବେଳକୁ ୯ ବୋଲି କହିଦିଅ । ସେହିପରି ଅନେକ ଥର କରାଅ ଓ ମୂଳରୁ ଅନେକ ଥର ଲେଖାଅ ।

(ଖ) "୮"ର "ଖ" ପରି ୧ ଗୋଡ଼ିରେ = ଗୋଡ଼ି ୮ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପକାଇବାକୁ ବୋଲି ଗଣାଅ ଲେଖାଅ । ସେପରି ୨, ୩, ୪, ୫, ୬, ୭, ୮ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କର ।

(ଗ) "୮"ର "ଗ" କାର୍ଯ୍ୟ କରାଅ । "୮"ର "ଡ" କାର୍ଯ୍ୟ କରାଅ । "୮"ର "ଘ" କାର୍ଯ୍ୟ କରାଅ । "୮"ର "ଚ" କାର୍ଯ୍ୟ କରାଅ ।

୧୦ । ପୂର୍ବ ପରି ସମସ୍ତ ପ୍ରଣାଳୀ ଅବଲମ୍ବନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । କିନ୍ତୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅନୁସାରେ "୧୦" ସଂଖ୍ୟା ବାଳକର ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରାଇବାକୁ ହେବ । ଗୋଟିଏ ପାଦ ଲମ୍ବା ସିନ୍ଦୁକରେ ଦଶ ଗୋଟି ଗୋଡ଼ି ରଖିଦିଅ ଏବଂ ସ୍ଲେଟରେ ଲେଖ ଏକ ଓ କହ ଏକ । ଦଶଗୋଡ଼ିଆ ସିନ୍ଦୁକ ଓ "୧୦"ଟିଏ ଲେଖି କହ ଏଠାରେ କହୁ ନାହିଁ "୧୦" ।

ଅଷ୍ଟମ ସୋପାନ ।

ବନା ଓ ଫଳା ଶିକ୍ଷା ।

ଉପକରଣ ।

ଏଥିପୂର୍ବେ ଅବନା ଶବ୍ଦ ଗଠନପାଇଁ ଯେଉଁ ଅକ୍ଷର – କାର୍ଡମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥାଇଁ ତା ସବୁ ରଖ । ପୁଣି ନିମ୍ନଲିଖିତ ଚିହ୍ନମାନଙ୍କର (half body) କାର୍ଡମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ରଖ ।

୍, ା, ି, ୀ, ୁ, ୂ, ୃ, େ, ୈ, ୀ, ଂ, ଃ, ଁ, ୍ୟ,

୍ର, ୍ମ, ୍ଳ, ୍ଲ, ।

କେତେକ ତେନ୍ତୁଳୀ ମଞ୍ଜି ରଖ ।

ଶିକ୍ଷାପ୍ରଣାଳୀ ।

(୧) ଶିଶୁ ଜାଣିଥିବା ଓ ବୁଝୁଥିବା କେତୋଟି ଶବ୍ଦ ବନା ପଟାରେ ଲେଖ ଓ ନିଜେ କହି କହି ଶିଶୁକୁ ଦେଖାଅ ।

(୨) ଅକ୍ଷର—କାର୍ଡ ଓ ଚିହ୍ନ—କାର୍ଡ ଯୋଗେ ଶିଶୁ ପାଖରେ ବନା ପଟା ଲିଖିତ ଶବ୍ଦମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରସ୍ତୁତ-କରିବା-ସବୁ ତୁଣ୍ଡରେ ବୋଲୁଥାଅ ଓ ଶିଶୁକୁ ବୋଲାଉଥାଅ । ଯଥା:—"ବାପା" ଶବ୍ଦ ଗଠନ ବେଳେ "ବ"—କାର୍ଡ ଆଗରେ ରଖି ତା ଆଗରେ ଆକାର ଚିହ୍ନ-କାର୍ଡ ଥୋଇ "'ବ'ରେ ଆକାର" ବା ବୋଲିବ ଓ ବୋଲାଇବ । ପରେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ଶିଶୁ ହାତରେ କରାଇବ ଓ ଶିଶୁ-ତୁଣ୍ଡରେ ବୋଲାଇବ ।

(୩) ଏହି ଶବ୍ଦମାନ ତେନ୍ତୁଳୀ ମଞ୍ଜିରେ ନିଜେ ଗଠନ କରିବ । ପୂର୍ବ ପରି ବୋଲୁଥିବ ଓ ବୋଲାଉଥିବ । ପରେ ଶିଶୁ ହାତରେ କରାଇବ ଓ ବୋଲାଇବ ।

ସାତ ଗୋଡରୁ ଛ ଗୋଡି ଲେଖାଏଁ ନିଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ଆଠ ଗୋଡ଼ିରୁ ଛ ଗୋଡି ଲେଖାଏଁ ନିଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ସାତ ଗୋଡ଼ିରୁ ସାତ ଗୋଡି ଲେଖାଏଁ ନିଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ଆଠ ଗୋଡ଼ିରୁ ସାତ ଗୋଡି ଲେଖାଏଁ ନିଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

ଆଠ ଗୋଡ଼ିରୁ ଆଠ ଗୋଡି ଲେଖାଏଁ ନିଅ କେତେ ଥର ନେଲ କେତେ ବାକି ରହିଲା ।

୯ । (କ) ଆଠ ଗୋଟି ଗୋଡି ଥିବାର ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ପକାଇବାକୁ କହି ଗଣାଅ । ଆଠ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗଣି ନେଲାରୁ ତୁମ୍ଭେ ଶେଷ ଗୋଡି ପକାଇବା ବେଳକୁ ୯ ବୋଲି କହିଦିଅ । ସେହିପରି ଅନେକ ଥର କରାଅ ଓ ମୂଳରୁ ଅନେକ ଥର ଲେଖାଅ ।

(ଖ) "୮"ର "ଖ" ପରି ୧ ଗୋଡ଼ିରେ=ଗୋଡି ୮ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପକାଇବାକୁ ବୋଲି ଗଣାଅ ଲେଖାଅ । ସେପରି ୨, ୩, ୪, ୫, ୬, ୭, ୮ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କର ।

(ଗ) "୮"ର "ଗ" କାର୍ଯ୍ୟ କରାଅ । "୮"ର "ଡ" କାର୍ଯ୍ୟ କରାଅ । "୮"ର "ଘ" କାର୍ଯ୍ୟ କରାଅ । "୮"ର "ଚ" କାର୍ଯ୍ୟ କରାଅ ।

୧୦ । ପୂର୍ବ ପରି ସମସ୍ତ ଅଙ୍କ ଅବଲମ୍ବନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । କିନ୍ତୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅନୁସାରେ "୧୦" ସଂଖ୍ୟା ବାଳକର ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରାଇବାକୁ ହେବ । ଗୋଟିଏ ପାଙ୍କ ଖମ୍ବା ସିନ୍ଦୁକରେ ଦଶ ଗୋଟି ଗୋଡ଼ି ରଖିଦିଅ ଏବଂ ପ୍ଲେଟରେ ଲେଖ ଏକ ଓ କହ ଏକ । ଦଶଗୋଡ଼ିଅ ସିନ୍ଦୁକ ଓ "୦"ଟିଏ ଲେଖି କହ ଏଠାରେ କିଛି ନାହିଁ "୧୦" ।

ଅଷ୍ଟମ ସୋପାନ ।

ବନା ଓ ଫଳା ଶିକ୍ଷା ।

ଉପକରଣ ।

ଏଥିପୂର୍ବେ ଅବନା ଶବ୍ଦ ଗଠନପାଇଁ ଯେଉଁ ଅକ୍ଷର—କାର୍ଡମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥାଇଁ ତା ସବୁ ରଖ । ପୁଣି ନିମ୍ନଲିଖିତ ଚିହ୍ନମାନଙ୍କର (half body) କାର୍ଡମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ରଖ ।

ˏ, ା, ି, ୀ, ୁ, ୂ, ୃ, େ, ୈ, ୗ, ଂ, ଃ, ଁ, ୍ୟ, ୍ର, ୍ମ, ୍ଣ, ୍ଣ ।

କେତେକ ତେନ୍ତୁଳି ମଞ୍ଜି ରଖ ।

ଶିକ୍ଷାପ୍ରଣାଳୀ ।

(୧) ଶିଶୁ ଜାଣିଥିବା ଓ ବୁଝୁଥିବା କେତୋଟି ଶବ୍ଦ କଳା ପଟାରେ ଲେଖ ଓ ନିଜେ କହ କହ ଶିଶୁକୁ ଚିହ୍ନାଅ ।

(୨) ଅକ୍ଷର—କାର୍ଡ ଓ ଚିହ୍ନ—କାର୍ଡ ଯୋଗେ ଶିଶୁ ଆଗରେ କଳା ପଟା ଲିଖିତ ଶବ୍ଦମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରସ୍ତୁତ-କରିବା-ସ୍ୱର ଭଙ୍ଗୀରେ ବୋଲୁଥାଅ ଓ ଶିଶୁକୁ ବୋଲାଉଥାଅ । ଯଥା:—"ବାପା" ଶବ୍ଦ ଗଠନ ବେଳେ "ବ"—କାର୍ଡ ଆଗରେ ରଖି ତା ଆଗରେ ଆକାର ଚିହ୍ନ-କାର୍ଡ ଥୋଇ "'ବ'ରେ ଆକାର" ବା ବୋଲିବ ଓ ବୋଲାଇବ । ପରେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ଶିଶୁ ହାତରେ କରାଇବ ଓ ଶିଶୁ-ଭଙ୍ଗୀରେ ବୋଲାଇବ ।

(୩) ଏହି ଶବ୍ଦମାନ ତିନ୍ତୁଳି ମଞ୍ଜିରେ ନିଜେ ଗଠନ କରିବ । ପୂର୍ବ ପରି ବୋଲୁଥିବ ଓ ବୋଲାଉଥିବ । ପରେ ଶିଶୁ ହାତରେ କରାଇବ ଓ ବୋଲାଇବ ।

(୪) ବାଲି ଉପରେ ତର୍ଜ୍ଜନୀ ଅଙ୍ଗୁଳିର ଅଗ୍ରରେ; ଭୂମିରେ ଖଡିରେ, ଷେଷଟରେ ସ୍ଲେଟ ଓ ପେନ୍‌ସିଲରେ ଲେଖା ଶିକ୍ଷା ଦେବ ।

(୫) ଯେ କୌଣସି ଛାପା ପୁସ୍ତକ ନେଇ ଅକ୍ଷରର ଆକାର ଅନୁସାରେ କାଗଜରେ ଗୋଟିଏ କଣା କରି ସେହି କଣାକୁ ଅକ୍ଷର ଉପରେ ପକାଇ ଶିଶୁକୁ ଅକ୍ଷର ପରିଚୟ କରାଇବ । ପରେ ଲେଖା-ଚଟି ଆଣି ସେହି ଚଟିରୁ ଏହିପରି ଅକ୍ଷର ପରିଚୟ କରାଇବ । ଏତିକି ମନେ ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ ଆକାର-ବନା ଶିକ୍ଷା ବେଳେ ଅକ୍ଷର-କାର୍ଡ଼ ଏବଂ ଆକାର ଚିହ୍ନ-କାର୍ଡ଼ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ ।

ଇକାର-ବନା ଶିକ୍ଷା ବେଳେ ଅକ୍ଷର-କାର୍ଡ଼ ଏବଂ ଆକାର ଓ ଇକାର-ଚିହ୍ନ କାର୍ଡ଼ ବ୍ୟବହାର ହେବ । ଅର୍ଥାତ୍ ନୂତନ ବନା ବା ଫଳା ଶିକ୍ଷା ବେଳେ ଅକ୍ଷର-କାର୍ଡ଼, ସେହି ସେହି ବନା ବା ଫଳାର ଚିହ୍ନ-କାର୍ଡ଼ ଏବଂ ତତ୍ପୂର୍ବ ପରିଚିତ ବନା ଓ ଫଳା ଚିହ୍ନ-କାର୍ଡ଼ମାନ ବ୍ୟବହାର ବାଞ୍ଛନୀୟ ।

(୍) ହଳନ୍ତ ।

କରେ ଅକାର ମିଶି ରହିଛି ।

କ ରୁ ଅ କାଢ଼ି ନେଲେ ହେବ କ୍ ।

ଏହିପରି ଖ୍ ଗ୍ ଘ୍ ଚ୍ ଛ୍ ଜ୍ ଇତ୍ୟାଦି ।

ହ୍‌କ=ହ୍କ, ତ୍‌ଯ=ତ୍ଯ, ତ୍ୟ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଶିଖାଇବ ।

ଆକାର ବନା ।

କ ଆ କା

ଖା, ଗା, ଘା, ଚା, ଛା, ଜା, ଝା, ଟା, ଠା, ଡା, ଢା, ଣା, ତା, ଥା, ଦା, ଧା, ନା, ପା, ଫା, ବା, ଭା, ମା, ଯା, ରା, ଲା, ଶା, ଷା, ସା, ହା ।

କ ରେ ଆକାର କା (କ ରେ ବାଡ଼ି କା)

ମା, ବାପା, ଦାଦା, ଅପା, ନନା, ଭାଇ, କାକା, ଭାତ ଖାଅ, ମାଧବ ଆସ, ବରଷା ଧାରା, ଘାସ କାଟ, ପାଠ ପଢ଼, ରାମା ଭାଇ, କାଗଜ ରଙ୍ଗ, ଗାଈ ପଳାଇଲା ।

(ଙ୍ଗ, ର୍, ଭ୍, ଲ୍ଲ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଶିକ୍ଷା ଦେବାକୁ ହେବ ।)

ହ୍ରସ୍ୱଇକାର ବନା ।

କ ଇ କି ।

ଖି, ଗି, ଘି, ଚି, ଛି, ଜି, ଝି, ଟି, ଠି, ଡି, ଢି, ଣି, ତି, ଥି, ଦି, ଧି, ନି, ପି, ଫି, ବି, ଭି, ମି, ଯି, ରି, ଲି, ଶି, ଷି, ସି, ହି ।

କ ଇ କି (କ ରେ ଚିହ୍ନା ଦେଲେ କି)

ମିଠାଇ ମିଠା ଲାଗିଲା, ଭାଇ ଗାଳି ଖାଇଲା, କାଉ ଉଡ଼ିଗଲା, ଗାଈ ଦଉଡ଼ିଗଲା, ରାମ ହସିଲା, ମା ବସିଲା, ପିଲା ଉଠିଲା । ଚି, ଛି, ଡି, ନି, ତି, ଲି, ଳି, ହି, କି, ଦି, ଭି, ରି ଶିକ୍ଷା ଦେବାବେଳେ ଇକାର ଚିହ୍ନ-କାର୍ଡକୁ ଚ, ଛ, ଡ, ନ, ତ, ଲ, ଳ, ହ, କ, ଦ, ଭ, ର ଅକ୍ଷର ଭିତରକୁ ଖସାଇ ଆଣିବ ଏବଂ ଥି, ଧି ଶିକ୍ଷା ଦେବା ବେଳେ ଏହି ଏହି ଅକ୍ଷର କାର୍ଡ ଯଥାସ୍ଥାନରେ ଚିହ୍ନ-କାର୍ଡ ରଖି ଦେବ ।

ଦୀର୍ଘ ଈକାର ବନା ।

କ ଈ କୀ ।

ଖୀ, ଗୀ, ଘୀ, ଚୀ, ଛୀ, ଜୀ, ଝୀ, ଟୀ, ଠୀ, ଡୀ, ଢୀ, ଣୀ, ତୀ, ଥୀ, ଦୀ, ଧୀ, ନୀ, ପୀ, ଫୀ, ବୀ, ଭୀ, ମୀ, ଯୀ, ରୀ, ଲୀ, ଶୀ, ଷୀ, ସୀ, ହୀ ।

କ ଈ କୀ (କ ରେ ଅଙ୍କୁଡ଼ୀ ଦେଲେ କୀ)

ବୁଢ଼ୀ ଖାଇଲା, ନାନୀ ଆସିଲା, ଶୀତ ହେଲାଣି, ଗୀତ ଗାଅ, ଶୀତଳ ପାଣି ଦିଅ, ନଦୀ ପାଣି ଭଲ, କାଳୀବାଗ ଆସିଅଛି, ଦୀପ ଅଣ । (ହ୍ରସ୍ୱ ଓ ଦୀର୍ଘ ଶିକ୍ଷା ବିଶେଷ ଭାବରେ ଦେବ ।)

ହ୍ରସ୍ୱ ଉକାର ବନା ।

କ ଉ କୁ ।

ଖୁ, ଗୁ, ଘୁ, ଚୁ, ଛୁ, ଜୁ, ଝୁ, ଟୁ, ଠୁ, ଡୁ, ଢୁ, ଣୁ, ତୁ, ଥୁ, ଦୁ, ଧୁ, ନୁ, ପୁ, ଫୁ, ବୁ, ଭୁ, ମୁ, ଯୁ, ରୁ, ଲୁ, ଶୁ, ଷୁ, ସୁ, ହୁ ।

କ ରେ ଉକାର କୁ (କ ତଳେ ଗୁଡ଼ିଅଙ୍କ କୁ) ।

ଫୁଲ ଫୁଟିଲା, କୁଆ ଡାକିଲା, ମିଠାଇ ବଡ଼ ମଧୁର, ମଧୁକୁ ମାର, ପାଟକୁ ଆସ, କୁକୁର ଯାଉଛି, ରଘୁ ଘରକୁ ଗଲା, ଯଦୁ ମଧୁ ଦୁଇ ଭାଇ ।

ଦୀର୍ଘ ଊକାର ବନା ।

କ ଊ କୂ ।

ଖୂ, ଗୂ, ଘୂ, ଚୂ, ଛୂ, ଜୂ, ଝୂ, ଟୂ, ଠୂ, ଡୂ, ଢୂ, ଣୂ, ତୂ, ଥୂ, ଦୂ, ଧୂ, ନୂ, ପୂ, ଫୂ, ବୂ, ଭୂ, ମୂ, ଯୂ, ରୂ, ଲ, ଶୂ, ଷୂ, ସୂ, ହୂ ।

କ ଊ କୂ (କ ତଳେ ବ ପୁଛଆ ଦେଲେ କୂ) ।

କୂପ ଜଳ ଗରମ, ନୂଆ ଲୁଗା ଅଣ, ପିଲାଟି ବଡ଼ ମୂଢ଼, ଶ୍ୟାମ ଗଛ ମୂଳରେ ବସିଛି, ମୟୂର ନାଚଇ, ନୂତନ ଘରକୁ ଯାଅ, ଦୂର ହୁଅ । ଧୂଳିରେ ନ ବସ, ମୂଷା ଗୁଡ଼ୁଲ ଖାଇଲା, ନଈ କୂଳକୁ ଯିବା ।

ଋକାର ବନା ।

କ ଋ କୃ ।

ଖୃ, ଗୃ, ଘୃ, ଚୃ, ଛୃ, ଜୃ, ଝୃ, ଟୃ, ଠୃ, ଡୃ, ଢୃ, ତୃ, ଥୃ, ଦୃ, ଧୃ, ନୃ, ପୃ, ଫୃ, ବୃ, ଭୃ, ମୃ, ଯୃ, ଶୃ, ଷୃ, ସୃ, ହୃ ।

ଗୃହକୁ ଯାଅ, ଭୃତରେ ଘୃତ ଖାଅ, କୃଷକ କ୍ଷେତ ଚଷିଲା ।

ଏକାର ବନା ।

କ ଏ କେ ।

ଖେ, ଗେ, ଘେ, ଚେ, ଛେ, ଜେ, ଝେ, ଟେ, ଠେ, ଡେ, ଢେ, ଣେ, ତେ, ଥେ, ଦେ, ଧେ, ନେ, ପେ, ଫେ, ବେ, ଭେ, ମେ, ଯେ, ରେ, ଲେ, ଶେ, ଷେ, ସେ, ହେ ।

କ ରେ ଏକାର କେ (କରେ ଓଡ଼ା କେ)

ବେଳ ହେଲା, ଗୁରୁ ଆସିବେ । ପାଠ ପଢ଼ିଲା ବେଳେ ପାଟି ନ କର ପାଠ ପଢ଼ିଲା ପରେ ଖେଳା କର ।

ଐକାର ବନା ।

କ ଐ କୈ ।

ଖୈ, ଗୈ, ଘୈ, ଚୈ, ଛୈ, ଜୈ, ଝୈ, ଟୈ, ଠୈ, ଡୈ, ଢୈ, ଣୈ, ତୈ, ଥୈ, ଦୈ. ଧୈ, ନୈ, ପୈ, ଫୈ, ବୈ, ଭୈ, ମୈ, ଯୈ, ରୈ, ଲୈ, ବୈ, ଶୈ, ଷୈ, ସୈ, ହୈ ।

କରେ ଐ କୈ (କରେ ଓଡ଼ାଛଟଣୀ କୈ)

ବୈଶାଖ ମାସ ବଡ଼ ଖରା—ତୈଳ ଲଗାଅ ।

କୈଳାସ ଭାତ ଖାଉଅଛି ।

କ ଓ କୋ ।

ଖୋ, ଗୋ, ଘୋ, ଙ୍ଗୋ, ଛୋ, ଜୋ, ଝୋ, ଟୋ, ଠୋ, ଡୋ, ଢୋ, ଣୋ, ତୋ, ଥୋ, ଦୋ, ଧୋ, ନୋ, ପୋ, ଫୋ, ବୋ, ଭୋ, ମୋ, ଯୋ, ରୋ, ଲୋ, ଶୋ, ଷୋ, ସୋ, ହୋ ।

କ ଓ କୋ (କରେ ଓଡ଼ାବାଡ଼ି କୋ)

ଘୋଡ଼ା ଧୁଅ, ପୋଥି ପଢ଼, ଭୋଜନ କର,
ମା କୋଳକୁ ଯାଅ, ଗୋଲାପ ଫୁଲର ବାସ ।

କ ଔ କୌ ।

ଖୌ, ଗୌ, ଘୌ, ଚୌ, ଛୌ, ଜୌ, ଝୌ, ଟୌ, ଠୌ, ଡୌ, ଢୌ, ଣୌ, ତୌ, ଥୌ, ଦୌ, ଧୌ, ନୌ, ପୌ, ଫୌ, ବୌ, ଭୌ, ମୌ, ଯୌ, ରୌ, ଲୌ, ଶୌ, ଷୌ, ସୌ, ହୌ ।

କରେ ଔକାର କୌ (କରେ ଓଡ଼ାବାଡ଼ି ଛାଣି କୌ)

ପୌଷ ମାସରେ ବଡ଼ ଶୀତ, ଚୌକାରେ ଗୁରୁ ବସିଲେ ।
ଏ ଲୁଗାର ଚୌଡ଼ା କେତେ ।

(ଂ) ଅନୁସ୍ୱାର ଯୋଗ ।

କ ଂ କଂ

ସିଂହ ବନରେ ଥାଏ, ପୋଖରୀରେ ହଂସ ଖେଳୁଅଛି,
ଭାଇ ଇଂରାଜୀ ପଢ଼ିଲାଣି, ରୋଗୀ ମାଂସଝୋଳ ଖାଇବ ।

(ଃ) ବିସର୍ଗ ଯୋଗ ।

କ ଃ କଃ ।

ଦୁଃଖୀକୁ ଦୟା କର ।

(ଁ) ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ଯୋଗ ।

କ ଁ କଁ ।

ତୁ ଖାଇଲୁ କିଁ, ସେ ଖାଇ ନାହିଁ,
ବଅଁର ଅଗରେ ଚଅଁର ହଲାଇଲା ।

ଯ ଫଳା (ଯ — ୍ୟ) ।

କ ଯ କ୍ୟ ।

ବାଲ୍ୟ କାଳରେ ବିଦ୍ୟା ପଢ଼ । ମିଥ୍ୟା କହିଲେ ଲୋକେ ଘୃଣା କରନ୍ତି ।

ର ଫଳା (ର — ୍ର) ।

କ ର କ୍ର (କୃ) । ଶ୍ରମ ହେଲେ ନିଦ୍ରା ଆସେ ।
କୃ = କ ବିଶେଷଭାବରେ ଶିକ୍ଷା ଦିଅ ।

ଲ ଫଳା (ଲ — ୍ଲ) ।

କ ଲ କ୍ଲ ।

ଲ ଲ ଲ୍ଲ, ହ ଲ ହ୍ଲ ।

ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଆହ୍ଲାଦେ ନାଚୁଛି ।

ବ ଫଳା (ବ— ୍ୱ)।

କ ବ କ୍ୱ ।

ବିଶ୍ୱନାଥର ଜ୍ୱର ହେଲା

ହ୍ୱ = ହ୍ୱ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଶିକ୍ଷା ଦିଅ

ନ ଫଳା (ନ— ୍ନ)।

କ ନ କ୍ନ ।

ମଧ୍ୟାହ୍ନ କାଳରେ ସ୍ନାନ ନ କର ।

ହ୍ନ = ହ୍ନ ବିଶେଷଭାବରେ ଶିକ୍ଷା ଦିଅ ।

ମ ଫଳା (ମ— ୍ମ)।

କ ମ କ୍ମ ।

ଗ୍ରୀଷ୍ମ କାଳରେ ପଦ୍ମ ଫୁଲ ଫୁଟେ ।

ହ୍ମ = ହ୍ମ ବିଶେଷଭାବରେ ଶିକ୍ଷା ଦିଅ ।

ରେଫ ଯୋଗ (ରେଫ— ର୍)।

କ ର୍ ରେଫ ର୍କ ।

ମୂର୍ଖ ଗର୍ବ କରେ । ଏ ବର୍ଷ ଭଲ ବୃଷ ହେବ ।

ର୍ନ୍ନ, ର୍ହ, ର୍ଣ୍ଣ, ର୍ତ୍ତ, ର୍ଦ୍ର, ର୍ଯ୍ୟ, ର୍ଚ୍ଛ, ର୍ଜ୍ଜ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଶିକ୍ଷା ଦିଅ ।

ନବମ ସୋପାନ ।

୧୦ ଠାରୁ ୩୦ ଶିକ୍ଷା ।

କ ଓ ଖ ଦୁଇ ଗୋଟି ପାତ୍ରରେ ଦଶ ଦଶ ଗୋଡ଼ି ରଖି କ ପାତ୍ରରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼ି କାଢ଼ି ନେଇ ଖ ପାତ୍ରରେ ରଖ । ଗୋଟିଏ କମି-ଯିବାର ସଂଖ୍ୟା ଅନ୍ୟଟିରେ ବଢ଼ିଯିବାର ସଂଖ୍ୟାର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନିଜେ ବୋଲ ଓ ଶିଶୁକୁ ବୋଲାଅ ।

କ ପାତ୍ର			ଖ ପାତ୍ର				
୧୦			୧୦				
ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼ି			ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼ି				
କାଢ଼ିନେଲେ	ରହିଲା	୯	ଦେଲେ	ହେଲା	୧୧	ଦଶରେ	ଏକ ଏଗାର
"	"	୮	"	"	୧୨	"	ଦୁଇ ବାର
"	"	୭	"	"	୧୩	"	୩ ତେର
"	"	୬	"	"	୧୪	"	୪ ଚଉଦ
"	"	୫	"	"	୧୫	"	୫ ପନ୍ଦର
"	"	୪	"	"	୧୬	"	୬ ଷୋହଳ
"	"	୩	"	"	୧୭	"	୭ ସତର
"	"	୨	"	"	୧୮	"	୮ ଅଠର
"	"	୧	"	"	୧୯	"	୯ ଉଣେଇଶ
"	"	୦	"	"	୨୦	"	୧୦ କୋଡ଼ିଏ

ଦଶ ଗୋଟି କାଠି ଏକତ୍ର ବାନ୍ଧ ୧୧, ୧୨, ୧୩ ଆଦି ଶିକ୍ଷା ଦିଅ ।

ଯଥା:—ଦଶ କାଠିଆ ପେଣ୍ଡା ଓ ଏକ କାଠି ଇତ୍ୟାଦି । ଏବେ ଖ-ଶୂନ୍ୟ ପାତ୍ରଠାରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼ି କାଢ଼ି ନେଇ କ-ପାତ୍ରରେ ରଖି କମି ଯାଉଥିବା ଓ ବଢ଼ି ଯାଉଥିବା ସଂଖ୍ୟା କହୁଥାଅ ଓ କୁହାଉଥାଅ ।

ଙ ପାଙ୍କ	କ ପାଙ୍କ
୨୦	୦
୧୯	୧
୧୮	୨
୧୭	୩
୧୬	୪
୧୫	୫
୧୪	୬
୧୩	୭
୧୨	୮
୧୧	୯
୧୦	୧୦

୨, ୪, ୬, ୮, ୧୦, ୧୨, ୧୪, ୧୬, ୧୮, ୨୦ ଅନେକ ଥର ବୋଲ ଓ ବୋଲାଅ ।

୦	୨	୪	୬	୮	୧୦	୧୨	୧୪	୧୬	୧୮	୨୦
୦	୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦
୨	୨	୨	୨	୨	୨	୨	୨	୨	୨	୨

ଗୋଲ-ଯନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ଏହା ଶିକ୍ଷା ଦିଅ । ଦୁଇ ଗୋଟି ଗୋଡ଼ି ରଖ, ଦୁଇ ଗୋଡ଼ି ଜଣେ ବାଳକକୁ ଦିଅ । କେତେ ରହିଲା ? କିଛି ନାହିଁ ।

ତିନି ଗୋଟି ଗୋଡ଼ି ରଖ, ଦୁଇ ଗୋଟି ଜଣେ ବାଳକକୁ ଦିଅ; ରହିଲା ଏକ ଗୋଟି ।

ଦଶର ଗୋଟି ଗୋଟି ରଖ, ଦୁଇ ଦୁଇ ଗୋଟି ଦୁଇ ଜଣଙ୍କୁ ଦିଅ; ଦେଖ ବଳିଲା ନାହିଁ ।

ଏହିପରି କୋଡିଏ ଗୋଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ କର, ଶେଷରେ ଏ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ଶିଶୁ ହାତରେ କରାଅ ।

କ ପାଦରେ	ଖ ପାଦରେ
୧୦	୨୦ କୋଡିଏ
୯	୨୧ ଏକୋଇଶ
୮	୨୨ ବାଇଶ
୭	୨୩ ତେଇଶ
୬	୨୪ ଚବିଶ
୫	୨୫ ପଚିଶ
୪	୨୬ ଛବିଶ
୩	୨୭ ସତାଇଶ
୨	୨୮ ଅଠାଇଶ
୧	୨୯ ଅଣତିରିଶ
୦	୩୦ ତିରିଶ
୦	୩୦
୧	୨୯
୨	୨୮
୩	୨୭
୪	୨୬
୫	୨୫

କ ଧାଡ଼ରେ	ଖ ଧାଡ଼ରେ
୬	୨୪
୭	୨୩
୮	୨୨
୯	୨୧
୧୦	୨୦

୨୧—(କ) ଦୁଇ ଦଶ ଏକ
(ଖ) କୋଡ଼ିଏ; ଏକ
(ଗ) ଏକୋଇଶ

ଏହିପରି ୨୯ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତିନି ପ୍ରକାର ଗଣାଅ;
୩୦ ତିନି ଦଶ ଓ ତିରିଶ ବୋଲ ।

୩, ୬, ୯, ୧୨, ୧୫, ୧୮, ୨୧, ୨୪, ୨୭, ୩୦, ଅନେକ ଥର ବୋଲ ଓ ବୋଲାଅ ।

୦	୩	୬	୯	୧୨	୧୫	୧୮	୨୧	୨୪	୨୭	୩୦
୦	୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦
୩	୩	୩	୩	୩	୩	୩	୩	୩	୩	୩

ଗୋଲି-ଯନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ଏହା ଶିକ୍ଷା ଦିଅ ?

ତିନି ଗୋଡ଼ରୁ ଜଣକୁ ତିନି ଗୋଟି ଦେଲେ, କିଛି ରହିଲା ନାହିଁ ।
୪ " " " " " ଗୋଟିଏ ରହିଲା ।
୫ " " " " " ରହିଲା ଦୁଇ ।

ଛ ଗୋଟିରୁ ଛଅ ଛଅ ଗୋଟି ଦୁଇ ଜଣଙ୍କୁ ଦିଅ, କିଛି ରହିଲା ନାହିଁ ।
ଯାର ,, ,, ,, ,, ,, ରହିଲା ଏକ
ଅଠ ,, ,, ,, ,, ,, ରହିଲା ଦୁଇ

ଏହି ରୀତିରେ ୧୦୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶିକ୍ଷା ଦିଅ ।

ଏକ ଶତ ଶିକ୍ଷା ଦେବା ପରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ପଢ଼ାମାନ ମୁଖସ୍ଥ କରାଇ ଦେବ ।

(କ)	୨, ୪, ୬, ୮,	...	...	୧୦୦
	୧, ୩, ୫, ୭,	...	...	୧୦୧
(ଖ)	୩, ୬, ୯, ୧୨	...	...	୧୦୨
	୨, ୫, ୮, ୧୧	...	...	୧୦୧
	୧, ୪, ୭, ୧୦	...	...	୧୦୦
(ଗ)	୪, ୮, ୧୨, ୧୬, ୨୦	...	...	୧୦୦
	୩, ୭, ୧୧, ୧୫, ୧୯	...	...	୧୦୩
	୨, ୬, ୧୦, ୧୪, ୧୮	...	...	୧୦୨
	୧, ୫, ୯, ୧୩, ୧୭	...	...	୧୦୧
(ଘ)	୫, ୧୦, ୧୫, ୨୦	...	...	୧୦୦
	୪, ୯, ୧୪, ୧୯	...	...	୧୦୪
	୩, ୮, ୧୩, ୧୮	...	...	୧୦୩
	୨, ୭, ୧୨, ୧୭	...	...	୧୦୨
	୧, ୬, ୧୧, ୧୬	...	...	୧୦୧
(ଙ)	୬, ୧୨, ୧୮	...	...	୧୦୨
	୫, ୧୧, ୧୭	...	...	୧୦୧
	୪, ୧୦, ୧୬	...	...	୧୦୦
	୩, ୯, ୧୫	...	...	୧୦୩

ଏହିପରି ୨, ୧ ରେ ୭ ଯୋଗ କରି ପଢ଼ା ଶେଷ କରିବ ।

(ଚ) ୭ ୧୪, ୨୧, ... ୧୦୫
୬, ୧୩, ୨୦ ... ... ୧୦୪
୫, ୧୨, ୧୯ ... ... ୧୦୩
୪, ୧୧, ୧୮ ... ... ୧୦୨

ଏହିପରି ୩, ୨, ୧, ରେ ୭ ଯୋଗ କରି ପଟ୍ଟୀ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କର।

(ଛ) ୮, ୧୬, ୨୪ ... ... ୧୦୪
୭, ୧୫, ୨୩ ... ... ୧୦୩
୬, ୧୪, ୨୨ ... ... ୧୦୨
୫, ୧୩, ୨୧ ... ... ୧୦୧

ଏହିପରି ୪, ୩, ୨, ୧ ରେ ୮ ଯୋଗ କରି ପଟ୍ଟୀ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କର।

(ଜ) ୯, ୧୮, ୨୭ ... ... ୧୦୮
୮, ୧୭, ୨୬ ... ... ୧୦୭
୭, ୧୬, ୨୫ ... ... ୧୦୬
୬, ୧୫, ୨୪ ... ... ୧୦୫

ଏହିପରି ୫, ୪, ୩, ୨, ୧ ରେ ୯ ଯୋଗ କରି ପଟ୍ଟୀ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କର।

(ଝ) ୧୦, ୨୦, ୩୦ ... ... ୧୦୦
୯, ୧୯, ୨୯ ... ... ୧୦୯
୮, ୧୮, ୨୮ ... ... ୧୦୮

ଏହିପରି ୭, ୬, ୫, ୪, ୩, ୨, ୧ ରେ ୧୦ ଯୋଗ କରି ପଟ୍ଟୀ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କର।

୦ + ୧ = ୧, ୦ + ୨ = ୨, ୦ + ୩ = ୩
୦ + ୪ = ୪, ୦ + ୫ = ୫, ୦ + ୬ = ୬
୧ + ୦ = ୧, ୨ + ୦ = ୨, ୩ + ୦ = ୩

ଏକ ଶୂନରୁ ୦ ଗଲେ—୦
ଦୁଇ ଶୂନରୁ ୦ ଗଲେ—୦
ତିନ ଶୂନରୁ ୦ ଗଲେ—୦
ଗୋଟିଏ ଶୂନ ୦ = ୦
ଦୁଇଟା ଶୂନ ୦ = ୦
ତିନିଟା ଶୂନ ୦ = ୦

ଗୁଣନ ପଟା ।

୦	୦	୦	୦	୦	୦	୦	୦	୦	୦	୦
୦	୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦
୦	୦	୦	୦	୦	୦	୦	୦	୦	୦	୦
୦	୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦
୦	୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦
୧	୧	୧	୧	୧	୧	୧	୧	୧	୧	୧
୦	୨	୪	୬	୮	୧୦	୧୨	୧୪	୧୬	୧୮	୨୦
୦	୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦
୨	୨	୨	୨	୨	୨	୨	୨	୨	୨	୨
୦	୩	୬	୯	୧୨	୧୫	୧୮	୨୧	୨୪	୨୭	୩୦
୦	୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦
୩	୩	୩	୩	୩	୩	୩	୩	୩	୩	୩
୦	୪	୮	୧୨	୧୬	୨୦	୨୪	୨୮	୩୨	୩୬	୪୦
୦	୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦
୪	୪	୪	୪	୪	୪	୪	୪	୪	୪	୪

୦	୫	୧୦	୧୫	୨୦	୨୫	୩୦	୩୫	୪୦	୪୫	୫୦
୦	୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦
୫	୫	୫	୫	୫	୫	୫	୫	୫	୫	୫
୦	୬	୧୨	୧୮	୨୪	୩୦	୩୬	୪୨	୪୮	୫୪	୬୦
୦	୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦
୬	୬	୬	୬	୬	୬	୬	୬	୬	୬	୬
୦	୭	୧୪	୨୧	୨୮	୩୫	୪୨	୪୯	୫୬	୬୩	୭୦
୦	୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦
୭	୭	୭	୭	୭	୭	୭	୭	୭	୭	୭
୦	୮	୧୬	୨୪	୩୨	୪୦	୪୮	୫୬	୬୪	୭୨	୮୦
୦	୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦
୮	୮	୮	୮	୮	୮	୮	୮	୮	୮	୮
୦	୯	୧୮	୨୭	୩୬	୪୫	୫୪	୬୩	୭୨	୮୧	୯୦
୦	୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦
୯	୯	୯	୯	୯	୯	୯	୯	୯	୯	୯
୦	୧୦	୨୦	୩୦	୪୦	୫୦	୬୦	୭୦	୮୦	୯୦	୧୦୦
୦	୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦
୧୦	୧୦	୧୦	୧୦	୧୦	୧୦	୧୦	୧୦	୧୦	୧୦	୧୦

ପିଲାରତ୍ନ ସମାପ୍ତ ।

Printed by V. Kar. The Utkal Sahitya Press, Cuttack.